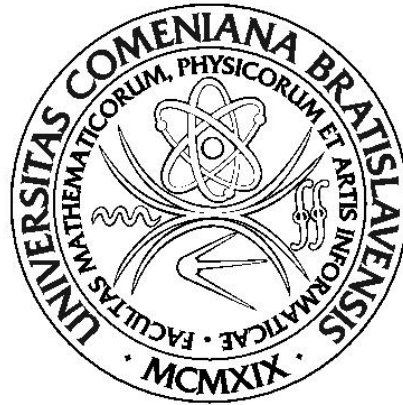

Univerzita Komenského v Bratislave
Fakulta matematiky, fyziky a informatiky

Súčasn \acute{e} probl \acute{e} my modern \acute{e} ho bankovnictva

BAKALÁRSKA PRÁCA

Zuzana Kasanová

Bratislava 2011

Súčasné problémy moderného bankovníctva

BAKALÁRSKA PRÁCA

Zuzana Kasanová

UNIVERZITA KOMENSKÉHO V BRATISLAVE
FAKULTA MATEMATIKY, FYZIKY A INFORMATIKY
KATEDRA APLIKOVANEJ MATEMATIKY A ŠTATISTIKY

Ekonomická a finančná matematika

Vedúci záverečnej práce

Doc. RNDr. Július Vanko, PhD.

Kód: d0592257-2b50-4a44-ba4e-32c115430a85

Bratislava 2011

Univerzita Komenského v Bratislave
Fakulta matematiky, fyziky a informatiky

ZADANIE ZÁVEREČNEJ PRÁCE

Meno a priezvisko študenta: Zuzana Kasanová
Študijný program: ekonomická a finančná matematika (Jednoodborové štúdium, bakalársky I. st., denná forma)
Študijný odbor: 9.1.9. aplikovaná matematika
Typ záverečnej práce: bakalárska
Jazyk záverečnej práce: slovenský

Názov : Súčasne problémy moderného bankovníctva
Cieľ : Zhodnotiť súčasný stav a perspektívy vývoja v danej oblasti, s konkrétnym zameraním na komerčné banky.

Vedúci : doc. RNDr. Július Vanko, PhD.

Dátum zadania: 08.11.2010

Dátum schválenia: 08.11.2010

.....
doc. RNDr. Margaréta Halická, CSc.
garant študijného programu

Kasanová
.....

študent

Halická
.....

vedúci práce

Dátum potvrdenia finálnej verzie práce, súhlas s jej odovzdaním (vrátane spôsobu sprístupnenia)

Halická
.....

vedúci práce

Čestné prehlásenie

Prehlasujem, že som bakalársku prácu vypracovala samostatne, iba s pomocou literatúry uvedenej v zozname, konzultácií s vedúcim bakalárskej práce a vedomostí získaných počas štúdia.

Zuzana Kasanová

V Bratislave dňa _____

Pod'akovanie

Moje pod'akovanie patrí vedúcemu práce, pánovi Doc. RNDr. Júliusovi Vankovi, PhD. za veľkú pomoc, podnety, pripomienky a poskytnutú literatúru. Za odborné rady ďakujem takisto môjmu dobrému priateľovi Ing. Petrovi Pötheovi a Ing. Tiborovi Rózsovi, MBA za neoceniteľné odborné rady z oblasti ekonómie a bankovníctva.

ABSTRAKT

Zuzana Kasanová: Súčasný problémy moderného bankovníctva.

Bakalárska práca, Univerzita Komenského v Bratislave Fakulta matematiky, fyziky a informatiky; Katedra aplikovanej matematiky a štatistiky.

Vedúci bakalárskej práce: Doc. RNDr. Július Vanko, PhD.

Bratislava: Fakulta matematiky, fyziky a informatiky UK, 2011. 61 s.

Téma bankovníctva je v súčasnej dobe na Slovensku veľmi aktuálna, zo strany odborníkov, širokej verejnosti i médií často diskutovaná. Preto som sa rozhodla hlbšie ju analyzovať a priblížiť ju zo všeobecného hľadiska, najmä však poukázať na niektoré súčasné problémy a možnosti ich riešenia. Cieľom mojej práce je zhodnotiť súčasný stav a perspektívy vývoja v danej oblasti, s konkrétnym zameraním na komerčné banky.

V prvej kapitole sa venujem definovaniu pojmov bankovníctvo, retail banking, centrálna banka, čo čitateľovi umožní bližšie a hlbšie spoznať danú tematiku. Ďalej načrtnem mechanizmus riadenia a politiky komerčných bánk a pokúsím sa priblížiť pojem centrálnej banky. Druhá kapitola sa venuje konkrétnemu opisu histórie a vývoja slovenského bankovníctva. Načrtnem správanie sa bánk i hospodárstva na Slovensku v kľúčových momentoch našej histórie, akými boli vstup do Európskej únie, eurozóny a svetová hospodárska kríza. V tretej kapitole sa pokúsím uviesť očakávania v budúcom vývoji komerčných bánk. Taktiež opíšem novinky vybraných bánk na Slovensku. Upriamim pozornosť na niektoré konkrétne problémy bánk a pokúsím sa nájsť spôsob minimalizovania nepriaznivých vplyvov.

Kľúčové slová: retail banking, komerčná banka, centrálna banka, kríza, vývoj bankovníctva

ABSTRACT

Zuzana Kasanová: Actual problems of modern banking.

Bachelor work, Comenius University in Bratislava Faculty of Mathematics, Physics and Informatics; Department of Applied Mathematics and Statistics

Chairman of Bachelor Work: Doc. RNDr. Július Vanko, PhD.

Bratislava:, 2011. Faculty of Mathematics, Physics and Informatics CU, 61 p.

Nowadays banking is a very actual subject in Slovakia frequently discussed among experts, general public and the media. Therefore we have decided to point out some current problems and their possible solution, we do as well analyze the banking accurately and clarify it from its general perspective. The goal of my work is to sum up the current condition and the perspectives of the development with the special focus on commercial banks.

In the first chapter we define the terms banking, retail banking, central bank, which help the reader to learn more about this topic. Furthermore we write about the mechanism of the management and the politics of commercial banks and we try to explain the term central bank.

The second chapter deals with the history and the development of Slovak banking. We outline the manners of banks and economy in the crucial points in our history, including the joining the EU, Euro zones and the actual economy depression.

In the third chapter we try to draft the expected future development of the commercial banks. We present some innovations of selected banks in Slovakia. We focus on some concrete problems and try to find a solution to minimize the inconvenient impact.

Key words: retail banking, commercial bank, central bank, crisis, evolution of banking

OBSAH

ÚVOD.....	10
1. Bankovníctvo – definovanie pojmov.....	11
1.1. Bankovníctvo ako súčasť hospodárskeho systému	13
1.2. Retail banking	14
1.2.1. Komerčné banky	14
1.2.1.1. Postavenie komerčných bánk	16
1.2.1.2. Funkcie komerčných bánk.....	17
1.2.1.3. Ciele komerčných bánk	18
1.2.2. Finančný model retail bankingu	19
1.2.2.1. Finančné riadenie komerčnej banky	20
1.2.3. Matematika v bankovníctve.....	23
1.2.3.1. Úročenie vkladov.....	24
1.2.3.2. Analýza diskontovaných peňažných tokov	26
1.2.3.3. Meranie ziskovosti klienta.....	30
1.3. Centrálna banka.....	32
1.3.1. Funkcie centrálnej banky	32
1.3.2. Cieľ centrálnej banky.....	33
2. Bankovníctvo na Slovensku pod vplyvom svetového diania	35
2.1. História slovenského bankovníctva.....	35
2.2. Vývoj slovenskej ekonomiky po vstupe do EÚ	38
2.2.1. Vplyv vstupu do eurozóny	40
2.3. Svetová hospodárska kríza	42
2.3.1. Kríza a Slovensko	45
2.3.1.1. Kríza a bankovníctvo na Slovensku	47
3. Moderné bankovníctvo na Slovensku	49
3.1. Novinky slovenských bánk	49
3.2. Hlavné problémy bankového sektora na Slovensku	51
3.2.1. Problémy vznikajúce dôsledkom externých vplyvov	52
3.2.2. Problémy vznikajúce dôsledkom interných vplyvov	53
3.2.2.1. Interné problémy systémového charakteru.....	53
3.3. Možnosti riešenia problémov bankového sektora.....	53

3.3.1.	Zmiernenie negatívnych dôsledkov externých vplyvov	54
3.3.2.	Zmiernenie negatívnych dôsledkov interných vplyvov	54
3.4.	Prognózy vývoja bankového sektoru na Slovensku	55
3.4.1.	Budúcnosť komerčného bankovníctva podľa KMPG.....	55
3.4.2.	Budúcnosť komerčného bankovníctva podľa Deloitte & Touche	55
ZÁVER	57

ÚVOD

Hlavným cieľom tejto bakalárskej práce je predstaviť fungovanie moderného bankového systému ako súčasť finančného systému – obrovského komplexu zasahujúceho do každodennej reality každého jedinca.

V prevej kapitole sa budeme podrobne venovať vysvetleniu základných pojmov oblasti bankovníctva, akými sú komerčné a centrálné banky, ich ciele a postavenie v hospodárstve krajiny. Ďalej si vysvetlíme princíp finančného modelu retailovej banky, v ktorom opíšeme finančné riadenie a vymenujeme niektoré ukazovatele vhodné na realistický náhľad na konkrétnu banku ale i na porovnanie bánk.

Bankovníctvo na Slovensku prešlo zaujímavými obdobiami, počnúc problematickými počiatkami kvôli neochote uhorskej vlády, cez hladký priebeh vstupu do Európskej únie a eurozóny, až po komplikované a stále trvajúce obdobie svetovej hospodárskej krízy. V druhej kapitole si ukážeme, ako sa slovenské hospodárstvo a konkrétne bankový sektor dokázalo vyrovnáť s problémami plynúcimi z týchto udalostí. I keď sa zdá, že niektoré situácie a obdobia boli nanajvýš vyhrotené a kritické, ukážeme, že slovenské bankovníctvo našlo spôsoby na dôstojné zvládnutie týchto momentov. Jedným z hlavných ukazovateľov pre nás bude porovnávanie HDP a ziskovosť bánk. Cez ne budeme pozorovať kvázi celý vývoj až po súčasnosť.

Problémy pretrvávajúce dodnes sú väčšinou následkom hospodárskej krízy, aj keď nie všetky. V tretej kapitole si problémy diferencujeme na externé a interné a pokúsime sa nájsť metódu, ktorá by aspoň pomohla zmierniť negatívne vplyvy plynúce z týchto problémov. Takisto si ukážeme niektoré novinky slovenských komerčných bánk, ktoré sú zárukou pre udržanie konkurencieschopnosti a prirodzeného boja jednotlivých bánk.

Táto bakalárska práca by mala priniesť komplexný náhľad na slovenské bankovníctvo tak, ako ho poznáme z minulosti, tak, ako pracuje v súčasnosti a tak, ako by sa dalo očakávať jeho správanie a vývoj v budúcnosti.

1. Bankovníctvo – definovanie pojmov

Bankovníctvo je v dnešnom svete neodmysliteľnou súčasťou života každého z nás, nezávisle od veku, pohlavia, povolania, či iných aspektov. Dôkazom toho je aj krátky náhľad do jeho histórie, ktorá siaha až do počiatkov existencie moderného človeka, teda do praveku. Vývoj a samotný vznik „prvotného“, či „starovekého“ bankovníctva bol úzko spätý s uspokojením potrieb človeka, bolo to však možné uskutočniť len s vlastnými prebytkami produkcie. Spočiatku sa vymieňal tovar za tovar, tzv. barter, alebo barterový obchod, neskôr sa obchodovalo s vopred stanovenými komoditami, ktorými boli napr. kožušiny, zlato, drahé kovy, neskôr i mince. Okolo roku 3000 p.n.l. sa začínajú objavovať prvé písomné zmluvy zaznamenané na hlinených tabuľkách Sumerov, ktoré dokazujú prvé znaky rozkvetu hospodárskeho života. Prvé mince sa začali používať okolo roku 700 p.n.l. v Grécku, boli vyrobené zo zliatiny zlata a striebra. Asi o 200 rokov neskôr vznikajú prví „bankári“, v Grécku to boli tzv. Metoikovia, cudzinci, ktorí sa do riadnej spoločnosti mohli zaradiť platením vyšších daní, finančnými príspevkami mestu a armáde a podobne. Táto povinnosť ich nútila hospodáriť čo najlepšie, to znamená čo najefektívnejšie zhodnocovať svoj kapitál. V Ríme bol postup opačný: občan, ktorý mal dlhy a nedokázal ich splatiť, sa stal otrokom veriteľa (vtedy zmenárnika). V Číne sa obchod začal rozvíjať podstatne neskôr – až okolo 19. storočia nášho letopočtu. Dovtedajšiemu rozvoju tam bránil konfucionizmus, ktorý vnímal obchodovanie ako príživníctvo, a preto sa obchodovalo štýlom „dar za dar“.

V stredoveku k rozvoju bankovníctva výrazne dopomohla tzv. zmenka, ktorá bola preplácaná v prvých „bankách“. Zmenku možno v súčasnosti definovať ako cenný papier obsahujúci zákonom predpísané náležitosti, v ktorom sa vystavovateľ zmenky buď sám priamo zaväzuje, že v stanovenom čase zaplatí zmenkovú sumu určitej osobe (vlastná zmenka), alebo prikazuje tretej osobe, aby v stanovenom čase zaplatila druhej osobe určitú sumu (cudzia zmenka)¹. V tomto období datujeme aj vznik slova *banka*, z talianskeho „il banco“, čo znamená lavicu, alebo stôl, kde boli vykonávané finančné transakcie. Veľké oslabenie vtedajšieho bankovníctva zapríčinila v tom období morová skaza, ktorá vyhubila 25% obyvateľstva v Európe. Nepriaznivo sa pod rozvoj bankovníctva podpísala aj kolonizácia, veľké zásoby zlata a zámorské objavy, čo malo za následok obrovskú infláciu,

¹ Šlosár, R., Šlosárová, A., Majtán, Š.: Výkladový slovník ekonomických pojmov. Bratislava, Slovenské pedagogické nakladateľstvo 2002, s.235-236

ktorá sa aj dnes považuje za jeden z najväčších problémov bankovníctva. Čo naopak posilnilo a pomohlo urýchliť opätovný vzostup úrovne obchodu a bankovníctva, bol vznik prvých búrz v Taliansku, Belgicku, Anglicku, Holandsku a Francúzku. Prvé moderné banky vznikajú na začiatku 17. storočia v Amsterdame, Hamburgu a Švédsku. Zaoberali sa bezpečným uložením peňazí, poskytovaním úrokov, prevodmi a financovali nielen obyvateľstvo, ale i štát a firmy.

V novoveku vznikli prvé šeky (šek je cenný papier, ktorý obsahuje bezpodmienečný písomný príkaz peňažnému ústavu, aby zaplatil z pohľadávky vystaviteľa alebo z poskytnutého úveru sumu peňazí, na ktorú je šek vystavený, a to buď majiteľovi šeku, alebo osobe uvedenej na šeku²) a bianco šeky (šek s nevyplnenou sumou). Obdobie je charakterizované aj tým, že bankári požičiavali vlastné peniaze, prípadne rodinné peniaze. V roku 1716 John Law založil prvú súkromnú banku. Neskôr vznikli moderné akciové banky, lebo súkromné banky už nevládali vyhovieť požiadavkám veľkých podnikov. Majiteľmi takýchto bánk boli klasickí akcionári ako ich poznáme dnes. Najznámejším, najväčším a najvplyvnejším bankárom v tom období bola rodina Rothschildovcov v rokoch 1815 až 1848. Svoj majetok zveľadili najmä počas napoleonských vojen, kedy obchodovali s oboma bojujúcimi stranami. Po roku 1850 sa od siete komerčných bánk oddelila centrálna banka, ktorá mala výhradné právo emitovať bankovky. Centrálna banka vznikla z komerčnej banky s najdlhšou históriou, a dodnes funguje systém jednej centrálnej banky plus viacerých komerčných bánk.

Dvadsiate storočie bolo pre vývoj bankovníctva kľúčovým obdobím z dôvodu technického rozvoja a mnohopočetných elektronických noviniek. V prvej polovici sa kapitál začal vyvážať i do zahraničia – prvé začiatky exportného obchodu. V období prvej svetovej vojny bola prakticky celá Európa financovaná pôžičkami z USA, porazené krajiny platili horibilné sumy vojnových reparácií, čo viedlo k strate ich priaznivého hospodárskeho stavu. V tomto období sa odštartoval úpadok svetového bankovníctva. Vyvrcholením bola svetová hospodárska kríza v rokoch 1929 až 1933, ktorá sa začala krachom newyorskej burzy. Spojené štáty už ďalej nepomáhali európskym krajinám svojimi úvermi, kríza preto naplno vypukla i v celej Európe. Jediným štátom, kde sa aspoň dočasne podarilo čeliť kríze, bolo vtedy Francúzsko. Krízu sa podarilo potlačiť zvýšením úlohy štátu v ekonomike, ale i vznikom Medzinárodného menového fondu.

² Šlosár, R., Šlosárová, A., Majtán, Š.: Výkladový slovník ekonomických pojmov. Bratislava, Slovenské pedagogické nakladateľstvo 2002, s.187

V sedemdesiatych rokoch vznikajú tzv. elektronické peniaze, prvý elektronický bankomat bol inštalovaný v roku 1967 v New Yorku. V roku 1939 už jeden pokus o zavedenie bankomatu bol, zrušil sa však po 6 mesiacoch kvôli nevyužívaniu zo strany verejnosti a v domnienke, že bankomat využívajú len prostitútky a gembleri, ktorí sa hanbia vyberať peniaze z banky. V tomto období sa začína využívať aj platobná karta. Deväťdesiate roky priniesli neodmysliteľné prvky dnešného moderného bankovníctva, akými sú internetbanking, telebanking, homebanking či GSMbanking, klienti si mohli pohodlne vybaviť takmer všetky bankové záležitosti z domu, či cez telefón. Takisto sa vďaka tomu znížil čas vynaložený na vybavenie aj náklady, čo je veľká výhoda ako pre banku, tak aj pre klienta. Tu sa začína úplne nová éra bankovníctva, ktorého vývoj trvá dodnes.

1.1. Bankovníctvo ako súčasť hospodárskeho systému

V odbornej literatúre existuje veľké množstvo definícií pre bankový systém, Belás a kolektív ho definujú ako systém vzťahov, inštitúcií a pravidiel medzi bankovými a nebankovými subjektmi v ekonomike³. Bankový systém je súčasťou hospodárskeho systému krajiny, ktorý je definovaný ako komplex aktivít, subjektov, národohospodárskych odvetví (poľnohospodárstvo, priemysel, obchod, služby), ktoré vytvárajú hrubý domáci produkt (HDP), prostredníctvom ktorého dochádza k uspokojovaniu materiálnych a duchovných potrieb obyvateľstva⁴. HDP je hodnota všetkých konečných výrobkov v krajine za nejakú časovú periódu, najčastejšie sa udáva za rok. HDP vyjadruje celkovú ekonomickú silu krajiny, má materiálnu a peňažnú stránku. Banky výrazne prispievajú k celkovému rastu HDP krajiny, pretože napr. poskytnutím úveru podniku sa zväčšia jeho možnosti na vyrábanie tovarov a služieb, čo v konečnom dôsledku vedie k zvýšeniu HDP. V procese tvorby HDP sú banky zaradované do kategórie podnikov, teda banka prostredníctvom poskytovania služieb klientom sama dosahuje zisk. Bankový systém je najdôležitejšou časťou finančného sektora, ktorý je zas dôležitou súčasťou celého národohospodárskeho systému. Belás definuje finančný systém ako súbor finančných inštitúcií, regulačných autorít, ich vzájomných vzťahov a vzťahov k ďalším subjektom

³ Belás, J. a kol.: Manažment komerčnej banky. Trenčín, GC Tech Ing. Peter Gerši 2007, s.9

⁴ Belás, J. a kol.: Manažment komerčnej banky. Trenčín, GC Tech Ing. Peter Gerši 2007, s.9

(vláda, obyvateľstvo, zahraničie)⁵. Finančné inštitúcie sú také inštitúcie, ktoré poskytujú klientom peňažné služby. Základnou úlohou finančného systému v hospodárskom systéme krajiny je zabezpečovanie sprostredkovania aktív v peňažnej forme medzi jednotlivými ekonomickými subjektmi, ktoré šetria, teda majú voľné zdroje a subjektmi, ktoré si požičiavajú, teda nemajú dostatok kapitálu. Dôležitosť bankového systému v hospodárskom systéme spočíva v jeho dôležitosti vo finančnom systéme: keďže najväčšia časť finančných prostriedkov je sústredená v bankách a banky sú súčasťou finančného systému, je zrejmé, že úlohu sprostredkovateľa prostriedkov (aktív v peňažnej forme) plní finančný systém najmä prostredníctvom bankového systému.

1.2. Retail banking

Retail banking znamená v doslovnom preklade maloobchodné bankovníctvo, čo nemá od skutočného významu ďaleko. Podstatou retail bankingu je špecifický druh bankového podnikania, ktorý sa orientuje najmä na predaj produktov a služieb veľkému množstvu drobných klientov, ktorými sú najmä občania a malé a stredné firmy. Na druhej strane wholesale banking, v preklade veľkoobchodné bankovníctvo, sa zaoberá poskytovaním služieb veľkým klientom, ktorými sú hlavne korporácie, medzinárodné spoločnosti, vlády, vládne podniky, a tak ďalej. Belás definuje retail banking ako systém, pozostávajúci zo štyroch podsystémov: stratégia, obchodný model, finančný model, organizačný model, pričom jeho cieľom je prostredníctvom uspokojovania zákazníckych potrieb dosahovať zisk⁶.

1.2.1. Komerčné banky

Vo vyspelých ekonomikách býva bankový systém dvojstupňový. Tento systém tvorí centrálna banka a komerčné banky. Centrálna banka a komerčné banky majú oddelenú funkciu, čo má veľký význam pre dobré fungovanie bankového systému v krajine. Pri jednostupňovom bankovom systéme jediná banka nesie úlohu centrálnu a

⁵ Belás, J.: Retail banking teoretické, metodologické a riadiace aspekty. Bratislava, Iura Edition 2008, s.13

⁶ Belás, J.: Retail banking teoretické, metodologické a riadiace aspekty. Bratislava, Iura Edition 2008, s.47

zároveň komerčnej banky, nevylučuje však existenciu viacerých bánk, tie sú však plne podriadené jednej hlavnej banke.

V odbornej literatúre existuje množstvo definícií komerčnej banky, uvádzam niektoré z nich:

„Komerčná banka predstavuje špecifický podnikateľský subjekt, ktorý pôsobí v prostredí regulovanej konkurencie. Základnými špecifickými črtami komerčnej banky je predmet podnikania, atypická štruktúra bilancie aktív a pasív a potreba vlastnej dôveryhodnosti. Banka vykonáva zber vkladov od jednotlivých ekonomických subjektov (podniky, štáty, obyvateľstvo), poskytuje úvery týmto ekonomickým subjektom a vykonáva mimobilančné operácie. Cieľom činnosti komerčnej banky je dosahovanie primeranej finančnej výkonnosti“⁷.

„Bežná a jednoduchá definícia bánk vychádza z toho, že banky sú finančné inštitúcie, ktoré prijímajú depozitá a poskytujú úvery. Aj keď sa jedná na strane jednej o definíciu veľmi zjednodušenú, je na druhej strane veľmi výstižná, vystihujúca kľúčové aktivity bánk.“⁸

„V striktnom zmysle sú banky podniky, ktoré od verejnosti nakupujú peniaze vo forme vkladov a takto získané peniaze investujú formou pôžičiek. Nákup vkladov, pri ktorom sa podnik dostáva do pozície dlžníka a vznikajú mu peňažné záväzky, je podstatnou vlastnosťou, ktorá z neho robí banku.“⁹

„Komerčná banka je podnik s cieľom dosiahnuť zisk, obchodujúci s peniazmi a úvermi. Je to finančná inštitúcia obchodujúca s peniazmi v zmysle prijímania vkladov od verejnosti, zverené do úschovy a bezpečia. Taktiež obchoduje s úvermi, t.j. ponúka úvery zo získaných vkladov, pre ľudí v núdzi.“¹⁰

Slovenská legislatíva vymedzuje banky podľa Zákona o bankách a o zmene a doplnení niektorých zákonov z 5. októbra 2001 č. 483/2001 Z.z. podľa §2 takto:

(1) Banka je právnická osoba so sídlom na území Slovenskej republiky založená ako akciová spoločnosť,

1) ktorá

a) prijíma vklady a

b) poskytuje úvery

⁷ Belás, J., Demjan, V.: Finančné riadenie komerčnej banky. Žilina, Georg 2009, s.9

⁸ Polouček, S. a kol.: Bankovníctví. 1. vydanie, Praha, C. H. Beck 2006, s.14

⁹ Polidar, V.: Management bank a bankovních obchodů. Praha, Ekopress 1999, s.15

¹⁰ Somashekar, N.T.: Banking. New Delhi, New Age International (P) Ltd., Publishers 2009, s.1

a ktorá má na výkon činností podľa písmen a) a b) udelené bankové povolenie. Iná právna forma banky sa zakazuje.

V odseku 2) sa ďalej uvádza, ktoré činnosti okrem činností uvedených v odseku 1) môže banka vykonávať, ak ich má uvedené v bankovom povolení. Uvádzam niektoré z nich: poskytovanie platobných služieb, poskytovanie investičných služieb, finančný lízing, vydávanie cenných papierov, účasť na vydávaní cenných papierov a poskytovanie súvisiacich služieb, prenájom bezpečnostných schránok, poskytovanie bankových informácií, osobitné hypotekárne obchody, a tak ďalej.

1.2.1.1. Postavenie komerčných bánk

Komerčná banka je špecifický podnikateľský subjekt, ktorý sa od ostatných podnikateľských subjektov líši najmä predmetom podnikania, ktorým sú peniaze. Peniaze môžeme definovať ako:

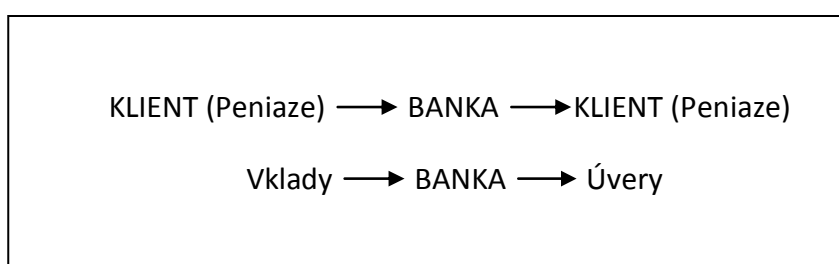
- účtovnú jednotku kúpnej sily
- prostriedok na výmenu tovaru
- uchovávateľa hodnoty.

Peniaze ovplyvňujú život každého z nás, každý sa snaží zaobchádzať s peniazmi ako s cenným tovarom. Z psychologického hľadiska banky vystupujú ako najlepšie možné východisko pri úschove peňazí: peniaze sú uložené bezpečne, často s výhodným úrokom, pričom banky klientom ponúkajú veľké množstvo služieb spätých s úschovou peňazí, počnúc inkasom či trvalým príkazom, až po rôzne služby demonštrujúce finančnú situáciu klienta (napr. Finančná diagnostika Tatra banky, a.s.). Postavenie banky je však mimoriadne závislé od dôvery zo strany verejnosti. Ak má nejaká banka „dobré meno“, klienti si do nej budú ukladať svoje peniaze, z ktorých banka bude môcť vytvárať úvery, teda bude schopná dosahovať zisk. Ak je však banka nedôveryhodná, stratí klientov, nebude mať dostatok finančných prostriedkov a dosiahnutie zisku bude podstatne zložitejšie. Komerčné banky majú dôležité postavenie v spoločnosti aj vďaka sociálnemu aspektu ich základnej funkcie: uložiť a šetriť peniaze tým, ktorí majú nadbytok, na druhej strane požiť peniaze tým, ktorí majú nedostatok.

1.2.1.2. Funkcie komerčných bánk

Ako bolo spomenuté, základnou funkciou komerčnej banky je funkcia sprostredkovateľa finančných prostriedkov od subjektov s nadbytkom aktív k subjektom s nedostatkom aktív. To však znamená, že banka obchoduje a podniká predovšetkým s cudzími peňažnými zdrojmi, pretože podiel vlastného kapitálu banky na celkovom objeme bilančnej sumy predstavuje okolo 5%. Základné aktivity banky podľa Belása sú uvedené na obrázku č.1:

Obr.1: základné aktivity banky

Zdroj: Belás, J. a kol.: Manažment komerčnej banky. Trenčín, GC Tech Ing. Peter Gerši 2007, s. 59

Ďalšími aktivitami banky sú aktivity vykonávané prostredníctvom základných aktivít¹¹:

- Kvalitatívna transformácia peňazí – spočíva v premene vkladov na úvery.
- Časová transformácia peňazí – spočíva v premene krátkych vkladov na dlhé úvery a naopak.
- Teritoriálna transformácia peňazí – spočíva v tom, že vklady, resp. výbery nemusia byť teritoriálne obmedzené a previazané.
- Transformácia rizika – spočíva v schopnosti banky diverzifikovať riziko do rôznych druhov aktív.
- Menová transformácia peňazí – spočíva v schopnosti banky zmeniť menovú štruktúru aktív a pasív.

Somashekar delí funkciu banky na primárnu a sekundárnu. Primárnou funkciou je podľa neho prijímanie vkladov, poskytovanie pôžičiek, vytváranie úverov, vyplácanie

¹¹ Belás, J. a kol.: Manažment komerčnej banky. Trenčín, GC Tech Ing. Peter Gerši 2007, s.59

šekov, financovanie zahraničných obchodov, prevody peňazí. Sekundárnou funkciou sú služby pre vládne organizácie a služby pre širokú verejnosť¹².

1.2.1.3. Ciele komerčných bánk

Základným cieľom každej komerčnej banky, tak ako aj každého podniku, je dosahovanie zisku pri zachovaní stability a bezpečnosti. Aby banka dosiahla zisk, musia byť výnosy z aktívnych operácií vyššie ako náklady na činnosť banky. Základnou rovnicou hospodárskeho výsledku je

$$HV = VÝNOSY - NÁKLADY$$

pričom ak $HV > 0$, tak hovoríme o zisku, naopak hovoríme o strate.

Výnosy komerčnej banky sa dajú členiť nasledovne:

- výnosy z poskytnutia úveru (úroky)
- výnosy z poplatkov za bankové služby
- výnosy z obchodov s cennými papiermi
- výnosy z provízií a za iné obchodné aktivity banky

Náklady sa dajú členiť na:

- náklady na získanie zdrojov (nákladové úroky)
- náklady na prevádzku banky (režijné náklady)

Ďalšími cieľmi banky sú: rentabilita, likvidita, solventnosť a bezpečnosť. Tieto zásady sú veľmi podstatné pre správne a zdravé fungovanie banky.

Rentabilita

Rentabilita znamená schopnosť banky dosahovať zisk. Rentabilitu možno merať viacerými ukazovateľmi. Základnými ukazovateľmi sú:

- rentabilita aktív – ROA.

$$ROA = \frac{\text{čistý zisk}}{\text{celkové aktíva}} * 100$$

- rentabilita vlastného kapitálu – ROE.

$$ROE = \frac{\text{čistý zisk}}{\text{vlastný kapitál}} * 100$$

¹² Somashekar, N.T.: Banking. New Delhi, New Age International (P) Ltd., Publishers 2009, s.4

- Rentabilita investícií – ROI

$$ROI = \frac{\text{čistý zisk}}{\text{celkové investície}} * 100$$

Likvidita

Likvidita znamená schopnosť banky vyplatiť klientom ich vklady v ktoromkoľvek okamihu. Z tohto dôvodu je istá časť aktív komerčnej banky držaná v hotovosti, či už v inej komerčnej banke, alebo ako rezerva v centrálnej banke. Zo špecifického charakteru bankového podnikania vyplýva, že zvyšovanie likvidity znamená výrazné znižovanie rentability. Dôležité je preto odhadnúť správny pomer objemu aktív rozličnej likvidity. To je úlohou manažmentu komerčnej banky.

Solventnosť

Solventnosť znamená schopnosť platiť záväzky z bežných príjmov voči subjektom, ku ktorým vznikajú. Takýmito subjektmi sú napríklad zamestnanci banky, dodávatelia tovaru, daňový úrad a podobne. Banka v záujme zachovania solventnosti musí dodržiavať isté zásady, ako sú orientácia na dosahovanie zisku, dostatočná výška rezerv a kapitálu, dostatočná výška likvidných aktív.

1.2.2. Finančný model retail bankingu

Finančný model retail bankingu sa zaoberá definovaním, riadením a analyzovaním finančných ukazovateľov. Celý proces by mal prebiehať v súlade s definovanými stratégiami a cieľmi danej banky. Tento model ukazuje najlepšie možné východiská v oblasti formovania cieľov obchodnej politiky banky a v oblasti definovania organizačných predpokladov na činnosť banky. Banka sa rozhoduje, akú stratégiu zvolí: či uprednostní vyšší zisk pri vyššom riziku, alebo naopak, či bude uprednostňovať menšie riziko za cenu nižšieho zisku. Táto oblasť bankovníctva je mimoriadne obširná a komplikovaná, preto ju nebudeme opisovať do úplných podrobností, pretože rozsah tejto práce to nedovoľuje.

1.2.2.1. Finančné riadenie komerčnej banky

Finančné riadenie komerčnej banky je súhrn aktivít zo strany finančného manažmentu zabezpečujúcich dlhodobú prosperitu banky. Finančné riadenie prebieha v troch základných odvetviach riadenia:

- a) riadenie výkonnosti banky
- b) riadenie rentability produktov banky
- c) riadenie rizík v banke.

Riadenie týchto odvetví však musí fungovať v spoločnej nadväznosti a dynamicky, pretože uprednostnením niektorého odvetvia by sa celková efektívnosť mohla zhoršiť. Napríklad pri uprednostnení výkonnosti banky automaticky narastá rizikovosť a podobne.

a) Riadenie výkonnosti banky

Výkonnosť komerčnej banky je schopnosť dosahovať stanovené výsledky podnikateľských aktivít¹³. Výkonnosť banky je jednou z hlavných ukazovateľov úspešnosti banky, a takisto jedným z najdôležitejších kritérií v oblasti porovnávania bánk. Porovnávanie výkonnosti bánk, teda istá konkurencia medzi nimi, vedie k zlepšeniu ich výkonnosti. Výkonnosť banky je úzko spätá s ukazovateľmi výkonnosti a rizikom podnikania. Najdôležitejšími ukazovateľmi finančnej výkonnosti sú zisk a rentabilita.

Aktuálne prístupy k meraniu výkonnosti a konkurencieschopnosti komerčnej banky sú¹⁴:

- Balanced scorecard

Tento prístup je založený na zisťovaní finančných a nefinančných cieľov a ich vzájomných vzťahov. Reaguje na nízku mieru vypovedacej schopnosti finančných ukazovateľov vo vzťahu k budúcej výkonnosti a konkurencieschopnosti komerčnej banky.

- Benchmarking

Podstatou tohto prístupu je porovnanie produktov, procesov, metód a výsledkov banky s konkurenčnými bankami na trhu. Cieľom je zvýšenie výkonnosti komerčnej banky na základe porovnania s konkurenciou.

- Finančná analýza

¹³ Belás, J., Demjan, V.: Finančné riadenie komerčnej banky. Žilina, Georg 2009, s.29

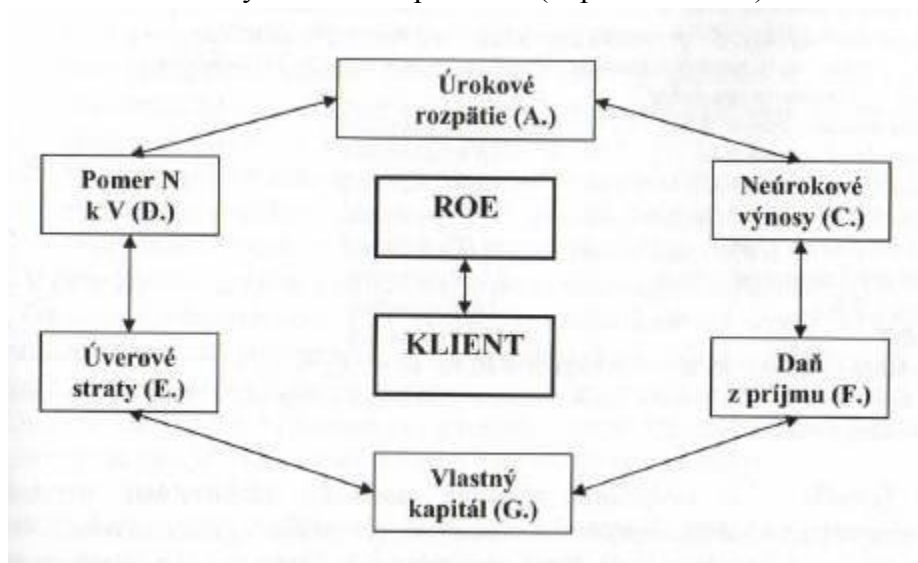
¹⁴ Belás, J., Demjan, V.: Finančné riadenie komerčnej banky. Žilina, Georg 2009, s.30

Finančná analýza predstavuje metódu hodnotenia pomerových ukazovateľov bankovej výkonnosti a konkurencieschopnosti, ktoré boli dosiahnuté v minulom období. Vychádza z účtovných údajov zachytených v minulosti, čo znamená, že je čiastočne obmedzená, keďže tieto údaje nezachytávajú niektoré informácie, ako sú napríklad kvalita personálu, IT a procesov banky.

b) Riadenie rentability produktov banky

Analýza rentability bankových produktov je veľmi dôležitá z dôvodu prehodnotenia, prípadne aj zmeny zloženia predávaných produktov banky. Predaj rentabilných produktov vedie k vyššej výkonnosti komerčnej banky. Rentabilitu produktov banky vysvetlím na Belásovom modeli:

Obr.2: Model rentability bankového produktu (doplniť obrázok)

Zdroj: Belás, J., Demjan, V.: Finančné riadenie komerčnej banky. Žilina, Georg 2009, s.67

Za hlavný ukazovateľ efektívnosti budeme brať ROE. Retailové banky dosahujú dosť vysoké úrokové rozpätie. Pri hypotékach predstavuje asi 1%, pri spotrebných úveroch či kreditných kartách asi 5%. Neúrokové výnosy znamenajú poplatky za doplnkové služby, ako napr. hotovostný výber, vklad, zmenárenské služby, atď. Tieto služby si vyžadujú vynakladanie nákladov, preto si za ne banka účtuje poplatky. V tomto modeli ďalej používame ukazovateľ pomer medzi nákladmi a výnosmi, pričom za náklady sa tu považujú napríklad náklady pri poskytnutí úveru a podobne. Tento ukazovateľ je vyjadrený v percentách. Úverové straty znamenajú percento úverov, ktoré sa banke nesplatia. Príjmy banky sú, ako príjmy každého podniku, zdanené. Povinnosťou bánk je

dodržiavať stanovenú kapitálovú primeranosť (minimálna úroveň podielu základného kapitálu na rizikovo vážených aktívach). Tento model je dynamickým modelom, teda zmena hociktorého faktoru spôsobí zmeny v niektorých ukazovateľoch tohto modelu. Napríklad ak sa banka rozhodne zvýšiť predaj rizikových úverov, bude to znamenať zmenu v týchto ukazovateľoch: vlastný kapitál (potreba zvýšenia), úrokové rozpätie (nárast), úverové straty (pravdepodobný nárast); teda krátkodobo to spôsobí nárast ROE, lenže z dlhodobého hľadiska naopak pravdepodobne pokles, keďže očakávame negatívny dopad ukazovateľa úverové straty. Ak je hodnota ROE nízka, banka sa snaží nájsť spôsoby, ako ju zvýšiť. Dosiagnúť to môže napr. znížením prevádzkových nákladov, čím sa optimalizuje ukazovateľ pomer medzi nákladmi a výnosmi. Konkurencia veľmi silno vplýva na tento model, keďže pri nízkej konkurencii je omnoho jednoduchšie dosiahnuť priaznivé ROE.

c) Riadenie rizík v banke

Riadenie rizík v banke je proces identifikácie, merania, vyhodnocovania a prijímania vhodných opatrení vedúcich k minimalizácii rizika v bankovom podnikaní. Existuje viac druhov finančného rizika, uvádzam niektoré z nich:

- riziko úrokovej sadzby – znamená riziko, že zmena trhovej úrokovej sadzby môže mať negatívny vplyv na čistý príjem banky
- úverové riziko – predstavuje riziko, že banka vplyvom úverovej expanzie nedosiahne predpokladaný efekt, čo môže znížiť jej zisk
- obchodné riziko – značí nebezpečenstvo, že zmeny v ekonomike veľmi nepriaznivo ovplyvnia zisk banky
- riziko likvidity – predstavuje riziko, že banka nebude mať dostatok likvidných prostriedkov a bude si ich musieť požičať za vysoké ceny
- kúpne riziko – znamená riziko, že cenné papiere a investície banky budú príliš skoro splatné, čo znamená menší výnos pre banku
- riziko predčasnej splátky – je riziko, že veľká časť poskytnutých úverov bude predčasne splatená (to je aj dôvod, prečo sa pri niektorých úveroch dáva sankcia za predčasné splatenie úveru)
- inflačné riziko – znamená riziko, že následkom rastu cien služieb a tovarov sa výnos banky zníži
- trhové riziko – možno definovať ako riziko finančnej straty, ktorá podnikateľskému subjektu (banke) vznikne na základe opačného pohybu cien finančných aktív na

trhu (ide o zmeny v úrokových mierach, menových kurzoch, v cenách komodít, alebo v cenách cenných papierov)¹⁵

- operačné riziko – je riziko vznikajúce priamo či nepriamo z operačného zlyhania, pričom operačným zlyhaním sa rozumie zlyhanie pri spracovaní, zlyhanie (chyby) zamestnancov, zlyhanie IT, atď.
- systémové riziko – je rizikom prenosu určitých ťažkostí, keď neschopnosť jednej inštitúcie splniť si svoje záväzky v čase ich splatnosti spôsobí, že iné inštitúcie nebudú schopné splniť si svoje záväzky v čase ich splatnosti¹⁶
- modelové riziko – je riziko vzniku finančných strát vyplývajúcich z chýb modelov, ktoré boli použité na odhad finančných rizík pri obchodovaní na finančnom trhu¹⁷

Riadiť riziko je úlohou predstavenstva a vedenia banky. Systém riadenia monitoruje oddelenie riadenia rizík. Dôležité je určiť toleranciu rizika, stanoviť limity rizika, pravidelne merať riziko a určiť postup pre dodržanie stanovených limitov.

1.2.3. Matematika v bankovníctve

Matematika je neoddeliteľnou súčasťou bankovníctva a to v každej svojej podobe. Počnúc úplne banálnymi operáciami, ktoré denne využívajú servisní poradcovia (pokladníci, pracovníci v zmenárni) na pobočkách, akými sú sčítanie, odčítanie, násobenie a delenie, cez zložitejšie rovnice na výpočty úrokov, úverov (hypoték), ziskovosť klienta, ktoré využívajú napríklad finanční a hypotekárni poradcovia, až po najkomplikovanejšie metódy napríklad v oblasti riadenia rizikovosti, ktorými sa zaoberajú pracovníci na centrálnych a v riadiacich centrálnych, čo je však veľmi obsiahla a náročná téma, ktorej sa nebudeme venovať. Celý proces bankingu v podstate podlieha základným princípom matematiky, keďže banka je firma a každá firma sa riadi istými zásadami založenými na presných pravidlách. Tieto pravidlá presne vymedzuje matematika ako taká: prakticky každý ukazovateľ sa počíta cez viac, či menej komplikovanú schému. Niektoré z nich si ukážeme.

¹⁵ Belás, J.: Retail banking teoretické, metodologické a riadiace aspekty. Bratislava, Iura Edition 2008, s.68

¹⁶ Belás, J., Demjan, V.: Finančné riadenie komerčnej banky. Žilina, Georg 2009, s.100

¹⁷ Belás, J.: Retail banking teoretické, metodologické a riadiace aspekty. Bratislava, Iura Edition 2008, s.69

1.2.3.1. Úročenie vkladov

Úrok predstavuje pre klienta odmenu za vloženie svojho kapitálu do banky, čím sa na istý čas zriekol používania svojich voľných finančných prostriedkov. Úroková miera a úroková sadzba sú pojmy, ktoré si klienti často mýlia. Úroková miera predstavuje úrok ako percentuálnu časť vloženého kapitálu, kým úroková sadzba je konkrétna úroková miera pre nejaký bankový obchod. Nevyhnutným predpokladom je taký stav, aby úroková sadzba bola kladné číslo. Banka vykonáva dva typy úročenia: jednoduché a zložené.

Jednoduché úročenie

Jednoduché úročenie je založené na princípe úročenia vždy v jednom úrokovom období, ktorým môže byť rok, polrok, kvartál, mesiac, či týždeň. Výška kapitálu sa nemení pripísaním úroku, teda sa úročí vždy len základný kapitál. Matematické vzťahy pre jednoduché úročenie:

$$K_t = K_0 + u$$

$$u = K_0 \cdot i \cdot n$$

$$u = \frac{K_0 \cdot p \cdot n}{100}$$

Pričom K_t – konečný kapitál

K_0 – začiatkový kapitál

u – úrok

$i = p/100$ – úroková sadzba s určením zodpovedajúceho úrokovej periódy

n – dĺžka úrokového obdobia vyjadrená v jednotkách úrokovej periódy

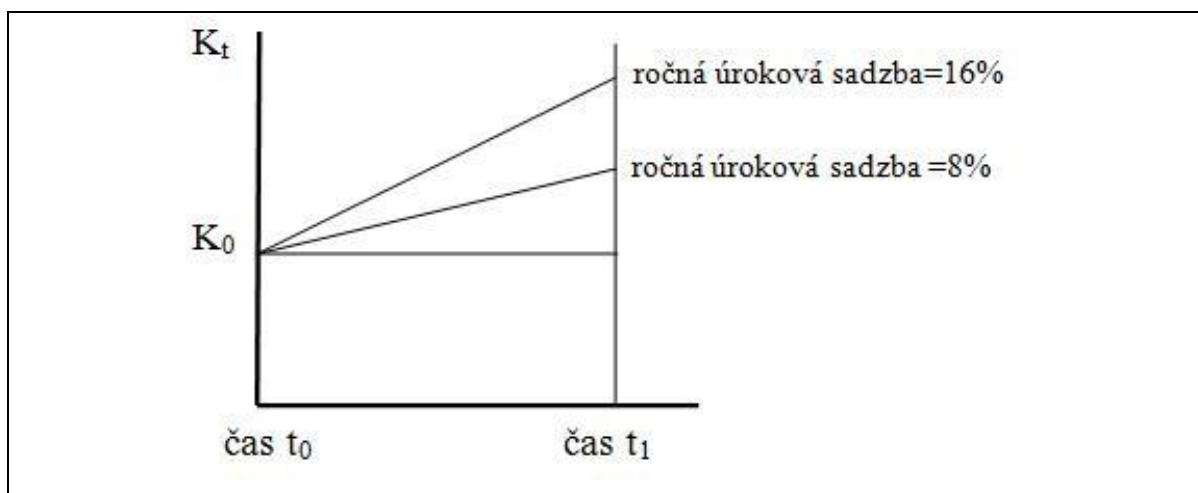
p – úroková miera (vyjadrená v %)

Konkrétny výpočet jednoduchého úročenia ukážeme na príklade. Nech banka poskytuje na vklad úrok 3,2%, pričom úroky pripisuje v poslednom dni každého polroka. Peniaze sa úročia na mesiac, pokiaľ sú vložené do 10. dňa mesiaca. Koľko peňazí bude mať klient do konca septembra, ktorý si účet otvoril 2. januára a vložil naň 12000 eur?

Riešenie: $K_0=12000\text{€}$, $i=0,032$, $n=9/12$, hľadáme K_t

$K_t = K_0 + u = 12000\text{€} + 12000\text{€} \times 0,032 \times 9/12 = 12288\text{€}$, teda klient zarobí 288 eur na úrokoch.

Grafické znázornenie jednoduchého úročenia: úrokový výnos rastie *lineárne*.

Základné pravidlá jednoduchého úročenia sú:

- úrokový výnos sa automaticky nepripisuje k základnému vkladu, ale prevedie sa na iný účet, prípadne sa vyzdvihne v hotovosti
- v prípade, že klient chce úrokový výnos pripísať k základnému vkladu, môže. Zvýši sa tým základný vklad o tento výnos, ale vklad bude opäť úročený jednoduchým úročením.

Zložené úročenie

Zložené úročenie je charakterizované tým, že základný kapitál zvyšuje o hodnotu pripísaného úroku a ďalej sa úročí kapitál navýšený o úrokový výnos. Matematické vzťahy pre zložené úročenie:

$$K_n = K_0 \cdot (1 + i)^n$$

$$K_0 = \frac{K_n}{(1 + i)^n}$$

$$i = \sqrt[n]{\frac{K_n}{K_0}} - 1$$

$$n = \frac{\ln K_n - \ln K_0}{\ln(1 + i)}$$

Pričom K_n – hodnota kapitálu po n úrokových periódach

K_0 – hodnota počiatočného kapitálu

i – úroková miera pre danú úrokovú periódu

n – počet úrokových období

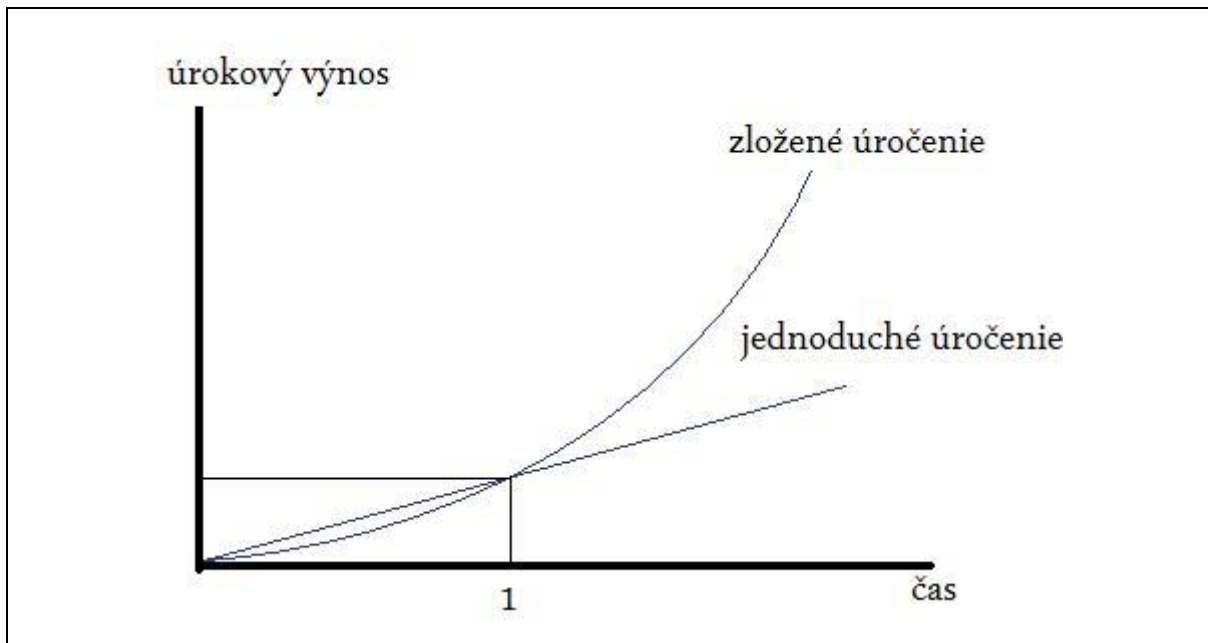
V praxi sa tieto výpočty používajú napríklad pri hľadaní vhodných príležitostí na dosiahnutie istých finančných cieľov. Napríklad: klient banky by chcel zdvojnásobiť svoj vklad za 7 rokov. Aká má byť ročná úroková miera aby dosiahol tento cieľ?

Riešenie: $n=7$, použijeme vzorec na výpočet úrokovej miery pre danú úrokovú periódu, v tomto prípade rok:

$$i = \sqrt[7]{\frac{2K_0}{K_0}} - 1 = \sqrt[7]{2} - 1 = 0,1041$$

Teda vklad sa zdvojnásobí pri hodnote ročnej úrokovej miery 10,41%.

Grafické znázornenie zloženého úročenia: úrokový výnos rastie *exponenciálne*.

1.2.3.2. Analýza diskontovaných peňažných tokov

Ako bolo spomenuté, hlavným cieľom každej banky je maximalizácia zisku. Ale aj v bankovom sektore existuje konkurencia, ktorá núti banky k lepším výkonom. Sú teda veľmi dôležité správne rozhodnutia o poskytnutí –, resp. správne posúdenie rizikovosti úverov. Za týmto účelom banky využívajú nástroje na zistenie vhodnosti investícií svojich klientov. Vezmime si konkrétny príklad: veľký firemný klient má investičnú príležitosť,

potrebuje na to však od banky pôžičku vo veľkej hodnote. Pre banku táto skutočnosť predstavuje tak isto významnú príležitosť, ale i značné riziko. Požiada preto klienta o vypracovanie investičného projektu, na základe ktorého sa banka rozhodne, či úver poskytne, alebo nie. Pri tomto rozhodovacom procese využíva banka napríklad analýzu diskontovaných peňažných faktorov klienta.

Táto analýza slúži na posúdenie výhodnosti a efektívnosti podnikateľského zámeru¹⁸. Najpodstatnejšou informáciou pri tejto analýze je objem a časové rozloženie cash-flow. Po vyčíslení budúcich hodnôt cash-flow sa hľadá ich *čistá súčasná hodnota* (NPV – net present value), a to diskontovaním pri danom úroku a zároveň sa hľadá *vnútorné výnosové percento* (IRR – Internal Rate of Return). Tieto dve metódy (NPV a IRR) nám rozličnými spôsobmi ukážu, či sa oplatí alebo neoplatí investovať. Pri výpočtoch sa vychádza zo zloženého úročenia. Podstatným faktom pri tejto metóde (ale i všeobecne v finančnej matematike) je, že „euro dnes je viac, ako euro zajtra“.

NPV metóda

Vzťah na výpočet súčasnej hodnoty cash-flow z budúcich finančných zdrojov vyzerá takto:

$$K_0^n = \sum_{t=1}^n \frac{K_t}{(1+i)^t}$$

Pričom K_0^n – súčasná hodnota cash-flow za obdobie n rokov

K_t – očakávaná hodnota cash-flow v t-tom roku

n – očakávaná životnosť investície v rokoch

i – diskontná sadzba (očakávaná výnosnosť)

$\frac{1}{(1+i)}$ – odúročiteľ

Súčasná hodnota je základným vodiacim znakom pre správne investičné rozhodnutia. To, či sa banka rozhodne investovať, závisí od toho, v akom vzťahu je vypočítaná súčasná hodnota (K_0^n) a reálna cena investície (K_0). Ak je reálna cena investície vyššia než vypočítaná hodnota, banka *investuje*. Ak je naopak reálna cena nižšia než vypočítaná hodnota, banka *neinvestuje*.

¹⁸ Prno, I.: Bankovníctvo. Bratislava, Iris 2000, s.95

NPV nájdeme pomocou vzťahu

$$NPV = K_0^n - K_0$$

Pričom K_0^n – vypočítaná súčasná hodnota cash-flow za obdobie n rokov

K_0 – investičné náklady – jednorazovo investovaný kapitál.

Záver: Ak $NPV > 0$, oplatí sa investovať.

IRR metóda

IRR je taká diskontná sadzba, pri ktorej $NPV=0$. Táto rovnica síce ukazuje, že zisk je v tomto prípade nulový, ale je to hranica pre „dobrý obchod“. V teórii mikroekonómie a konkrétne pri dokonalej konkurencii sa takisto počíta s nulovým ziskom. IRR metóda je založená na hľadaní takej výnosnosti investície, ktorá by zabezpečila uhradenie všetkých investičných nákladov. Vychádza teda zo vzťahu nulovej NPV:

$$K_0^n - K_0 = 0$$

$$K_0^n = K_0$$

$$\sum_{t=1}^n \frac{K_t}{(1+i)^t} = K_0$$

Príklad: Podľa uvedeného vzťahu vypočítať hodnotu diskontnej sadzby ako vnútornú mieru výnosu investície. Máme pritom k dispozícii investičný projekt subjektu a jeho finančné výkazy.

Riešenie: Z daných podkladových materiálov používame iba konkrétne dáta z investičného projektu: plánovaný „cash-flow – rozdiel príjmov a výdavkov“ a „splátky úveru v banke“.

Rok	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Splátky úveru v banke	-	400	1200	1200	1200	1000
C-F – rozdiel príjmov a výdavkov	-	-18	336	40	229	685

Z týchto hodnôt si vieme vypočítať očakávanú hodnotu cash-flow v n-tom roku:

$$\frac{-18 + 400}{(1+i)^1} + \frac{336 + 1200}{(1+i)^2} + \frac{40 + 1200}{(1+i)^3} + \frac{229 + 1200}{(1+i)^4} + \frac{685 + 1000}{(1+i)^5} = 5000$$

Našou úlohou je teda nájsť i - výnosové percento. Spravíme si substitúciu:

$$\frac{1}{(1+i)} = x$$

Po úprave dostávame:

$$1685x^5 + 1429x^4 + 1240x^3 + 1536x^2 + 382x - 5000 = 0$$

Je to polynomická rovnica piateho stupňa. Numerické riešenie spravíme podľa Hornerovej metódy. Hornerova metóda spočíva v tomto: máme polynomicкую rovnicu

$a_0x^n + a_1x^{n-1} + \dots + a_{n-1}x + a_n = f(x)$ a ľubovoľné číslo \mathcal{L} . Po predelení rovnice výrazom $(x - \mathcal{L})$ dostaneme nejaký zvyšok Z . Platí:

- Ak $Z=0$, potom \mathcal{L} je koreňom rovnice.
- Ak pri dvoch rôznych hodnotách \mathcal{L} zmení Z svoje znamienko, znamená to, že aspoň jeden koreň rovnice patrí do tohto intervalu hodnôt Z .
- Racionálne korene rovnice sú deliteľmi absolútneho člena rovnice.
- Upravená rovnica má toľko koreňov kladných, koľko má znamienkových zmien a toľko koreňov záporných, koľko má znamienkových zhodností.

Po predelení teda dostávame rovnicu $A_0x^{n-1} + A_1x^{n-2} + \dots + A_{n-1} + Z = \frac{f(x)}{x-\mathcal{L}}$, pre ktorú všeobecne platí: $A_k = \mathcal{L}A_{k-1} + a_k$; $Z = \mathcal{L}A_{n-1} + a_n$. Delenie je realizované pomocou Budanovovej schémy:

x	a_0	a_1	a_2	\dots	a_{n-1}	a_n
\mathcal{L}	a_0	$\mathcal{L}A_0 + a_1$	$\mathcal{L}A_1 + a_2$		$\mathcal{L}A_{n-2} + a_{n-1}$	$\mathcal{L}A_{n-1} + a_n$
	=	=	=	\dots	=	=
	A_0	A_1	A_2		A_{n-1}	Z

Pri našej rovnici bude riešenie v schéme vyzerat' takto:

x	1685	1429	1240	1536	382	-5000
0,93	1685	2996,05	4026,33	5280,48	5292,85	-77,65
0,94	1685	3012,90	4072,13	5363,80	5423,97	98,53
0,9345	1685	3993,63	4046,89	5317,82	5351,50	0,978
0,9344	1685	3003,46	4046,44	5316,99	5350,20	-0,777

Máme hodnotu $Z=-0,777$, ak by sme chceli, aby bolo v absolútnej hodnote ešte menšie, museli by sme v hodnote $x=0,9344$ pridať ďalšie desatinné miesta. Nám však stačí takáto

presnosť (4 desatinné miesta – 2 desatinné miesta v percentách). Naším výsledkom je teda hodnota 0,9344, avšak musíme spraviť návrat zo substitúcie:

$$\frac{1}{(1+i)} = x$$
$$0,9344 = \frac{1}{(1+i)}$$

Z toho dostávame

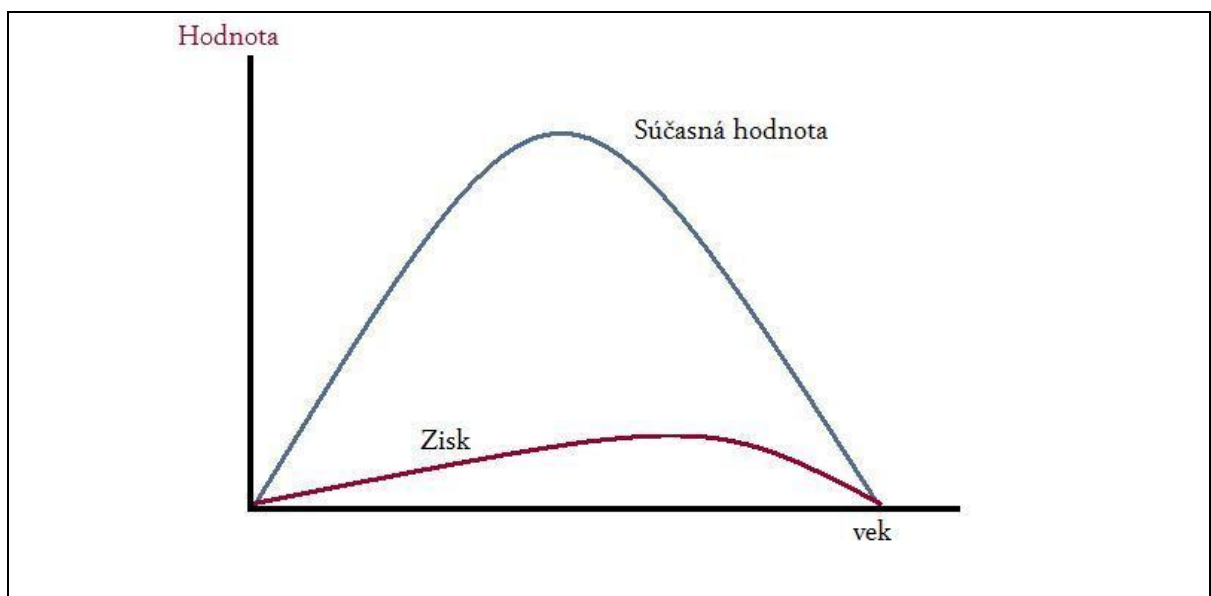
$$i = 0,0702054$$

$$IRR = 7,02\%$$

V tomto prípade výnosové percento predstavuje 7,02 percent. Ak by táto hodnota kryla diskontnú sadzbu národnej banky daného štátu, alebo bežnú infláciu, investícia by bola efektívna.

1.2.3.3. Meranie ziskovosti klienta

Ďalším príkladom matematického modelu v banke je model ziskového klienta. Klienti sú rozdelení do 4 skupín, alebo segmentov: 1. segment tvoria klienti v súčasnosti aj v budúcnosti pre banku ziskoví. 2. segment tvoria klienti v súčasnosti menej ziskoví, ale očakáva sa, že v budúcnosti budú predstavovať pre banku veľký zisk. 3. segment tvoria naopak klienti v súčasnosti ziskoví, ale s predpokladom malého zisku pre banku v budúcnosti. A 4. segment tvoria klienti v súčasnosti i budúcnosti málo ziskoví pre banku. Na nasledovnom grafe vidíme súčasnú hodnotu klienta a zisk vo vzťahu k veku klienta:

Ako teda vyzerá matematicky model ziskovosti klienta: najprv si definujeme „výnosy z klienta“:

$$Rc = \sum_{p=1}^n ir + \sum_{p=1}^n f + Ro$$

Pričom Rc – výnosy z operácií s klientom

ir – úrokové výnosy účtovné klientovi

f – poplatky účtované klientovi

Ro – výnosy z možných operácií

p – produkt

n – počet produktov

Ďalej si zavedieme vzťah pre náklady na klienta:

$$Cc = \sum_{p=1}^n ic + \sum_{p=1}^n cc$$

Pričom Cc – celkové náklady na klienta

ic – úrokové náklady, ktoré banka zaplatila klientovi

cc – prevádzkové náklady na 1 klienta

Klient má nulovú hranicu ziskovosti P_0 , ak rozdiel výnosov z klienta a nákladov na klienta je rovná nule:

$$P_0 = Rc - Cc = 0,$$

a konečne priemerná úroveň ziskovosti klienta:

$$Pa = Pt/m$$

Pričom Pa – priemerná úroveň ziskovosti klienta

Pt – celkový zisk banky v danom segmente

m – počet klientov v danom segmente.

Ak teda chceme charakterizovať ziskovosť klienta, môžeme uvažovať niekoľko intervalov:

- $Pc = 0$ – klient je neziskový
- $Pc \in (0, 10\%)$ – podpriemerne ziskový klient
- $Pc = \pm 10\%$ – priemerne ziskový klient
- $Pc \in (10\%, 30\%)$ – nadpriemerne ziskový klient (bohatý klient)

e) $P_c \geq 30\%$ - mimoriadne ziskový klient (top klient)

1.3. Centrálna banka

Centrálna banka je veľmi dôležitou súčasťou bankového i finančného systému. Z historického hľadiska možno funkciu centrálnej banky demonštrovať na takomto príklade: centrálna banka (vtedy sa tak nevolala) slúžila na vedenie účtov vlády – teda panovníka, a takisto na zníženie deficitu (schodku) štátnej pokladnice poskytovaním úveru panovníkovi. V súčasnosti je zmysel centrálnej banky nenahraditeľný, aj keď sa stretávame i s opačnými názormi, príkladom toho je napr. Luxembursko, kde centrálna banka nie je. Centrálna banka na rozdiel od komerčných bánk nie je podnikateľským subjektom. Môžeme ju charakterizovať ako banku bánk, banku štátu, vrcholný subjekt menovej politiky štátu a emisnú banku. Centrálnu banku môžeme jednoducho definovať pomocou jej funkcií a cieľov.

1.3.1. Funkcie centrálnej banky

Funkcie centrálnej banky sa menia v závislosti od krajiny pôsobenia v súlade s jej súčasnou ekonomickou situáciou. Existujú však isté funkcie vykonávané nezávisle od krajiny, či ekonomického postavenia. Somashekar hovorí o šiestich základných funkciách¹⁹ centrálnej banky:

- monopol vo vydávaní bankoviek
- správca rezerv
- banka štátu
- banka komerčných bánk
- kontrolór úverov komerčných bánk
- podporovateľ ekonomického rozvoja.

Belás hovorí o piatich funkciách²⁰, niektoré sa zhodujú s predchádzajúcimi:

- vrcholný subjekt menovej politiky
- banka bánk
- emisná banka

¹⁹ Somashekar, N.T.: Banking. New Delhi, New Age International (P) Ltd., Publishers 2009, s.28

²⁰ Belás, J. a kol.: Manažment komerčnej banky. Trenčín, GC Tech Ing. Peter Gerši 2007, s.30

- banka štátu
- vrcholný subjekt štátu pri zastupovaní v medzinárodných finančných a menových inštitúciách.

Dôležitými funkciami centrálnej banky ďalej sú:

- regulovanie bankového sektora

Centrálna banka určuje pravidlá podnikania komerčných bánk, povoľuje zakladanie nových komerčných bánk a pobočiek zahraničných bánk, vykonáva bankový dohľad a udeľuje sankcie pri prípadnom porušení pravidiel, vedie register bankových úverov a záruk.

- Monetárna kontrola nad cenovou stabilitou

Tradičné metódy kontroly nad zásobou peňazí sú: operácie na otvorenom trhu, nákup a predaj cenných papierov na finančnom trhu, pomer rezerv, kontrola a nastavenie úrokovej miery. Cenová stabilita je veľmi dôležitá, znamená, že si peniaze počas priebehu času uchovávajú svoju hodnotu. Toto je jednou z hlavných záležitostí, o ktoré sa stará centrálna banka.

Vo všeobecnosti by sme funkcie centrálnej banky mohli deliť na makroekonomické a mikroekonomické. Medzi makroekonomické patrí emisia bankoviek a mincí, menová politika, devízová politika. Medzi mikroekonomické funkcie patrí funkcia banka komerčných bánk, banka štátu a regulácia bankového sektora.

1.3.2. Cieľ centrálnej banky

Cieľom centrálnej banky je vnútorná i vonkajšia stabilita meny a udržiavanie cenovej stability. Na rozdiel od komerčných bánk, cieľom centrálnej banky nie je dosahovanie zisku a vlastnej prosperity, ale vykonávanie činností vedúcich k ekonomickému rozvoju štátu a bankového sektora štátu. Konkrétny cieľ centrálnej banky sa ale takisto môže meniť v závislosti od aktuálnej ekonomickej situácie. Napríklad v Číne sa kvôli nadbytku peňazí v ekonomike centrálna banka rozhodla zvýšiť povinné rezervy bánk o 0,05%, teda súčasným cieľom centrálnej banky v Číne je spomaliť infláciu. Ďalším príkladom sú NBS a ECB, ktorých cieľom v čase pred zavedením eura na Slovensku bolo informovať obyvateľstvo o novej mene, prípadných dopadoch zavedenia novej meny, a tak ďalej. Oficiálnymi cieľmi niektorých vybraných centrálnych bánk sú:

- FED (centrálna banka USA - Federal Reserve System):

1. stabilný ekonomický rast
 2. stabilná nezamestnanosť
 3. stabilná cenová hladina
- ECB (Európska centrálna banka):
 1. cenová stabilita do 2%
 - BoE (centrálna banka Anglicka – Bank of England):
 1. cenová stabilita do 2% (+/-1%)
 2. kontinuálny ekonomický rast

2. Bankovníctvo na Slovensku pod vplyvom svetového diania

2.1. História slovenského bankovníctva

Počiatky bankovníctva na Slovensku siahajú do čias, kedy ešte Slovensko nebolo Slovenskom, budeme teda hovoriť o bankovníctve na našom území. Vyvíjalo sa podobne a s podobnými znakmi ako všade inde na svete. Nevyhnutnou podmienkou vzniku a vývoja bankovníctva bol vznik peňazí.

Pôvodne ľudia vymieňali tovar za tovar (tzv. bartrový obchod), neskôr bolo preferovaných niekoľko komodít, ktoré slúžili podobne ako moderné peniaze. Ako ďalšie štádium vývoja vznikli peniaze, najprv mince z drahých kovov (na našom území to boli napríklad známe biateky, či kremnické guldinery), a neskôr aj papierové peniaze, ktoré sa začali používať v roku 1762 – vtedy bolo Slovensko súčasťou Uhorska. Toto bol zlomový okamih, kedy vzniklo bankovníctvo ako také. Začalo sa špekulovať s prvými úvermi, hoci typickými „bankármi“ boli hlavne úžerníci, ktorí svoje úvery ponúkali s nehorázne vysokými úrokmi.

V roku 1845 nastal prevrat v bankovníctve, vzniká tzv. Spolok gazdovský, ktorý istými atribútmi pripomína dnešný Medzinárodný menový fond. Bolo to prvé úverové družstvo v Európe, ktoré malo slúžiť výhodnými úvermi gazdovským družstvám. „Spolok gazdovský je tovarišstvo dobrovoľné, tím cieľom založené, aby sa majetnosť, gazdovstvo, remeslá a vubec lepší stav gazdovství napomoci mohel." Tento citát pochádza zo stanov zakladateľa Spolku gazdovského – Samuela Jurkoviča (1776-1873) a dosť jasne pojednáva o význame založenia spolku.

Od roku 1841 fungovala na Slovensku Bratislavská sporiteľňa. Bola prvým samostatným peňažným ústavom, presadzujúcim záujmy nemeckých a maďarských obchodníkov, neskôr hlavne maďarských. V roku 1921 zmenila svoj názov na Slovenská I. sporivá banka. Svoje pôsobenie pod týmto menom i ako inštitúcia vôbec prerušila v roku 1950, kedy bola nútené spojená s krachujúcou Slovenskou všeobecnou úverovou bankou. V období druhej polovici 19. storočia bolo na Slovensku veľa bánk a ich pobočiek, ako slovenských tak i zahraničných (budapeštianskych). V roku 1873 však nastala hospodárska kríza, ktorá zapríčinila úpadok rozvoja a zánik mnohých z nich. Ďalším problémom pre

slovenské bankovníctvo bolo to, že uhorská vláda nesúhlasila so vznikom slovenských bánk, neprijemnosti s touto situáciou nastali aj pre i dodnes jednu z najväčších bánk na Slovensku – Tatra banku, ako aj pre Slovenskú banku.

Ako teda vznikli prvé čisto slovenské banky? Zakladateľmi boli bohatí kupci, ktorí mali dostatočné množstvo peňazí na založenie banky, keďže pomoc od Uhorska bola pre Slovákov vtedy nepredstaviteľná. Ako prvý vznikol Ružomerský účastinársky (niekde sa uvádza účastinný) úverový (úverný) spolok, založený bratmi Makovickými v roku 1879, z ktorého sa vyvinula Slovenská banka. V roku 1886 vzniká Tatra banka, ktorú založili páni Krupec a Milec, v roku 1896 Ľudová banka, zakladateľom bol pán Markovič. Veľkým bojovníkom za práva slovenských bánk bol aj národovec Andrej Hlinka, ktorý zakladal Ľudovú banku v Ružomberku, tá začala svoju funkciu v roku 1907. Demonštrovať problém založenia slovenskej banky možno na príklade, že povolenie otvoriť spomínanú banku v Ružomberku dostali len pod podmienkou, že meno Ľudová banka v Ružomberku sa zmení na Ľudová banka v Rózsahgyi. Ďalšie banky ktoré sa v tomto období vyskytovali na našom území: Chynorianska Ľudová banka (založená v roku 1884 Rudolfom Perényim), Považská agrárna a priemyselná banka (1902), Prievidzská gazdovská banka (1906) ale aj Dunajská banka (1912) a mnohé ďalšie. Na začiatku 20. storočia vznikajú na našom území hlavne české banky, napr. Moravská banka, Agrárna banka československá, Česká eskontná banka a mnohé iné.

Po vzniku Československa sa situácia vyvíjala priaznivo, na našom území bolo až 228 účastinných bánk, z ktorých 33 bolo evidovaných ako slovenská banka a dedinských úverových družstiev bolo 251, z toho 124 slovenských. Postupne sa formoval dvojstupňový bankový systém. V roku 1919 vzniká Bankový úrad ministerstva financií riadený ministerstvom financií, ktorý plnil funkciu finančného riadenia štátu. Trvalo to až do roku 1925, keď túto úlohu preberá Národná banka československá, ozajstná centrálna banka, ktorá bola akciovou spoločnosťou. Komerčné banky vznikom ČSR neboli výrazne ovplyvnené, naďalej fungovali doteraz spomenuté banky, s tým rozdielom, že častejšia bola fúzia bánk. Najväčšou a najpriaznivejšou zmenou bolo to, že vďaka vzniku ČSR podiel na účastinnom kapitáli slovenských bánk sa z 16 percent vyšplhal na 45 percent. Počet bánk sa znížil z pôvodného počtu 228 na 63, hlavne v dôsledku spomínaných fúzií a koncentrácie kapitálu. Príchod svetovej hospodárskej krízy v roku 1929 veľmi nepriaznivo ovplyvnil celosvetovú, a teda i slovenskú finančnú situáciu. Bankovú sféru pred úplným bankrotom zachránil štát svojimi sanačnými akciami. Opätovné oživenie

prichádza až okolo r. 1935. Počas existencie Slovenského štátu (1939-1945) bolo hospodárstvo Slovenska veľmi potláčané zo strany Nemecka, takisto nemecká marka bola extrémne nadhodnotená voči korune. Vznikla Slovenská národná banka na čele s Dr. Karvašom. V komerčnom bankovníctve naďalej dominovali fúzie, čo slúžilo v prospech Tatra banky, Ľudovej banky a Slovenskej banky. Celkovo sa ale hospodárska situácia v tomto období zlepšila. Po roku 1945 – teda po skončení II. svetovej vojny, nastáva úplne iná situácia: likvidujú sa maďarské a nemecké banky, vytvára sa nová centrálna banka – Národná banka Československá v Prahe. Komerčné banky zostali štyri, a to Živnostenská banka v Čechách, Tatra banka na Slovensku, Investičná banka a Poštová sporiteľňa v celom Československu. V roku 1950 vznikla zo spomínaných bánk a Národnej banky jedna jediná, a to Štátna banka československá (ŠBČS). Slovenské banky zanikli úplne, pôsobila však ešte Československá obchodná banka, Slovenská štátna sporiteľňa, Živnostenská banka, Česká štátna sporiteľňa a Investičná banka.

V roku 1968 vznikla federácia, ŠBČS pôsobila ako ústredná banka ČSSR, až do roku 1989, kedy sa nežnou revolúciou končí socializmus a všetko nabera iný smer. Na Slovensku začali vznikať komerčné banky a na konci roka 1992 úplne zanikla ŠBČS. Z jej pobočiek vznikli dve komerčné banky: Všeobecná úverová banka a Komerční banka. Ostatné pôsobili naďalej bezo zmeny. Všetky banky boli ešte vlastnené štátom. Väčšia zmena nastala v roku 1992, kedy vláda Václava Klauza priniesla nový zákon o bankách povoľujúci čiastočnú privatizáciu, či vstup zahraničných bánk. Dátumom vzniku Slovenskej republiky – 1.1.1993 vznikla aj Národná banka Slovenska na základe zákona NR SR č. 566/1992 Zb. o Národnej banke Slovenska. V tomto období je typický rýchly vznik komerčných bánk, veď na začiatku roka 1993 ich na Slovensku pôsobilo len 10, kým na konci toho istého roka až 19, a v roku 1995 neuveriteľných 25. O rok neskôr sa však tento boom spomalil, ba dokonca úplne zastavil, nové banky by neboli bývali mali dostatok kvalifikovaných pracovníkov a nevedeli by vyhovieť požiadavkám čoraz náročnejších klientov. Nastalo obdobie privatizácie, vysokých úrokov (z dôvodu izolácie Slovenska), nezodpovednosti bánk, čo spôsobilo nemalé problémy celého finančného sektora. Zasahovať musel štát, pomohla tzv. reštrukturalizácia, čo znamená ozdravovanie, či zlepšovanie situácie, ktorú zahájila vláda premiéra Mikuláša Dzurindu v roku 1998. Došlo k extrémnemu znižovaniu úrokových mier a bohužiaľ aj k zániku viacerých bánk, napr. Agrobanky, Dopravnej banky, Devín banky. Do problémov sa dostala aj Investičná

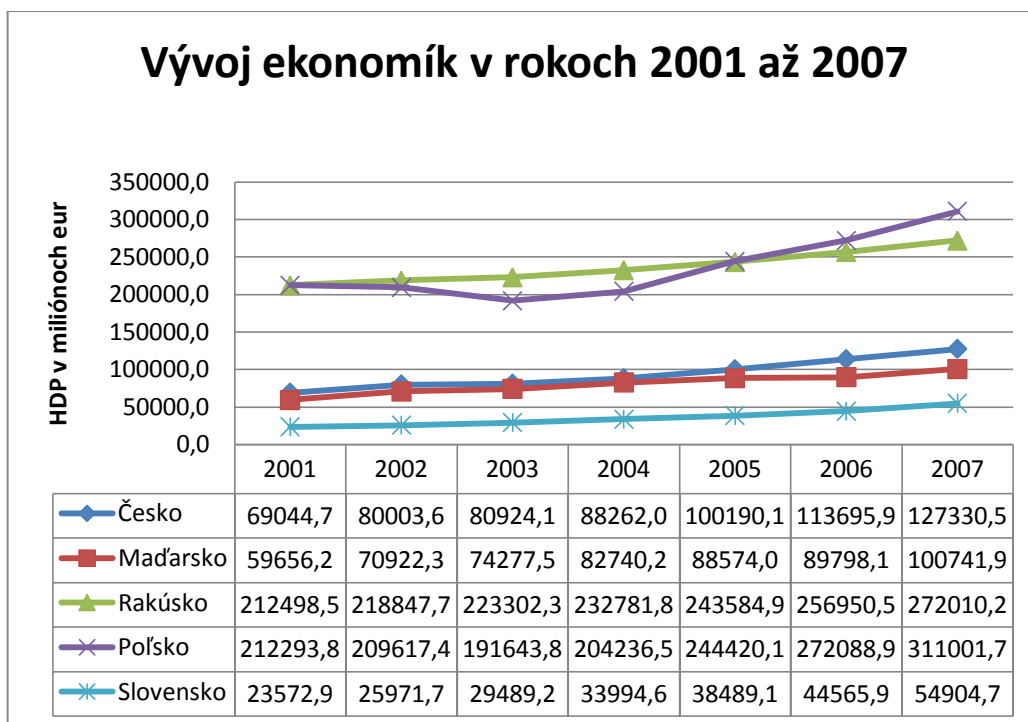
a rozvojová banka (dnešná OTP banka), zachránila ju však NBS svojím finančným príspevkom vo výške 27,5 miliárd slovenských korún.

Nízke úroky vkladov v bankách využili nebankové subjekty, ktoré ponúkali občanom vklady s neuveriteľnými úrokmi 30 až 40%. Bol to však zjavne podvod – tzv. pyramidová hra. Najznámejšími nebankovkami boli Horizont Slovakia a BMG Invest. Svoju činnosť odštartovali v roku 1997 a pôsobili až do roku 2002. Počas týchto 5 rokov vyzbierali od klientov vklady v obrovskej výške až 62,78 miliárd slovenských korún. Klientom však vyplatili vklady a úroky vo výške len 53 miliárd korún, to znamená že takmer 10 miliárd korún ostalo nevyplatených. (V tejto sume ešte samozrejme nie sú započítané úroky, ktoré mali byť vyplatené s vkladmi). Poškodených bolo a stále aj je okolo 170000 ľudí. Nebankové subjekty existujú i dnes, ale sú omnoho lepšie kontrolované ako v minulosti, takže šanca na zopakovanie sa takej situácie je malá. V roku 2004 sa Slovensko stalo súčasťou Európskej únie, čo prinieslo nové možnosti nielen pre finančnú a bankovú sféru, ale pre celú krajinu.

2.2. Vývoj slovenskej ekonomiky po vstupe do EÚ

Slovensko sa stalo členom Európskej únie 1. mája 2004, oficiálnu pozvánku však dostalo už v roku 2002. Priamo po vstupe nedošlo v našej ekonomike k výraznejším zmenám, hlavným dôvodom bolo postupné pripravovanie sa Slovenska na vstup. Nasvedčuje o tom i nasledujúci graf, ktorý vyjadruje vývoj ekonomík Slovenska a okolitých krajín v rokoch pred a po vstupe Slovenska do EÚ. Vidno, že HDP našej krajiny sa vyvíjal konštantným rastom, bez nejakých výrazných zmien po roku 2004, a približne kopíroval vývoj ostatných krajín strednej Európy.

Graf 1: Vývoj ekonomík Slovenska a okolitých krajín v rokoch 2001 až 2007

Zdroj: Eurostat

Vstupom sa Slovensko zaviazalo plniť niektoré povinnosti vyplývajúce z členstva v únii. Touto povinnosťou bolo napríklad prispievať do rozpočtu EÚ, zdrojom príjmov Európskej únie je napríklad podiel z DPH daného štátu, alebo podiel HNP (hrubý národný produkt), ktorý v roku 2008 predstavoval až 40% všetkých príjmov EÚ. Slovensko, tak ako každý člen, však peniaze nielen dáva, ale ich od únie aj dostáva. Sú to cielené prostriedky z fondov, to znamená, že peniaze slúžia vždy na nejaký konkrétny cieľ, kým peniaze odvedené únii nie sú účelovo viazané. Ďalšou podmienkou existencie v únii je, že každý členský štát musí dodržiavať podmienky Maastrichtskej zmluvy, na základe ktorej bola Európska únia založená. Jednou z týchto podmienok je zákaz pre centrálné banky poskytovať pôžičky verejným inštitúciám, takisto je jasne stanovený postup pri štátnom deficite: centrálna banka nesmie na seba preberať záväzky vyplývajúce z deficitu, teda nesmie priamo menovo financovať deficit. Môže sa financovať prostredníctvom emisií cenných papierov a dlhopisov na kapitálových trhoch. V roku 2005, konkrétne 28. novembra vstúpilo Slovensko do EMS (Ekonomický menový systém), a tým pádom aj do ERM II. (Mechanizmus výmenných kurzov), čo znamenalo, že kurz koruny (centrálna parita) k euru bol stanovený na 38,455 Skk/Eur. Väčšie zmeny ako samotný vstup do Európskej únie priniesol vstup do Eurozóny.

2.2.1. Vplyv vstupu do eurozóny

Slovenská republika sa zaviazala prijať spoločnú menu krajín Európskej únie – euro podpísaním Prístupovej zmluvy k Európskej únii dňa 16. apríla 2003, teda ešte pred samotným vstupom do EÚ. Dňa 19. marca 2007 sa centrálna parita slovenskej koruny voči euru zmenila na úroveň 35,4424 Skk/Eur. Ďalšia revalvácia nastala 29. mája 2008, tentoraz bola nová centrálna parita stanovená na úrovni 30,1260 Skk/Eur. Povinný prepočítavací koeficient medzi korunou a eurom 30,1260 Skk/Eur bol stanovený 8. júla 2008 Radou Európskej únie. V auguste 2008 bolo treba začať povinne zobrazovať všetky ceny a finančné hodnoty v duálnej mene s oficiálnym konverzným kurzom 1 euro=30,1260 Skk. 1.1.2009 Slovensko konečne prijalo euro za svoju oficiálnu menu. Až do 16. januára toho istého roka sa mohli využívať na platenie obe meny: slovenská koruna i euro, obchodníci a banky však mohli vydať už iba v eurách. Komerčné banky boli ešte v priebehu celého roka 2009 povinné zameniť slovenské bankovky na eurá, od začiatku roka 2010 túto službu poskytuje už len NBS, a to až do 31.12.2013. Povinné duálne zobrazovanie trvalo rok po zavedení, potom bolo dobrovoľné.

Zmeny v bankovom sektore, ktoré sa týkali povinností, alebo následkov pre klientov, sa banky snažili absolútne minimalizovať: všetky účty, úvery, hypotéky sa konvertovali na euro automaticky, bez akejkoľvek potreby žiadostí zo strany klientov, zmluvné podmienky, čísla účtov ani zmlúv sa nezmenili, jediná zmena nastala naozaj len v mene. Konverzia bola uskutočňovaná podľa zaokrúhľovacích pravidiel: zaokrúhľovala sa konečná suma a to na dve desatinné miesta na najbližší eurocent, presne podľa matematických pravidiel (výnimky boli stanovené zákonom), zaokrúhľovalo sa až po prepočítaní koruny na eurá. Konverzia nemohla byť zneužitá na poškodenie klienta a na zvýšenie cien (a to platilo nie iba pre bankový sektor). Aj keď ceny sa po zavedení eura mierne zvýšili, odhadom NBS o 0,12-0,19 percentuálnych bodov, dôvodom vraj nebolo konkrétne euro, ale rôzne iné faktory. Ceny by sa teda boli bývali zvýšili pravdepodobne aj keby našou menou zostala slovenská koruna. Nasledujúca tabuľka ukazuje, ktoré odvetvia a akým pomerom (v percentuálnych bodoch) prispeli k inflácii v januári 2009.

Tab.1: Príspevok jednotlivých oblastí k celkovej inflácii za január 2009

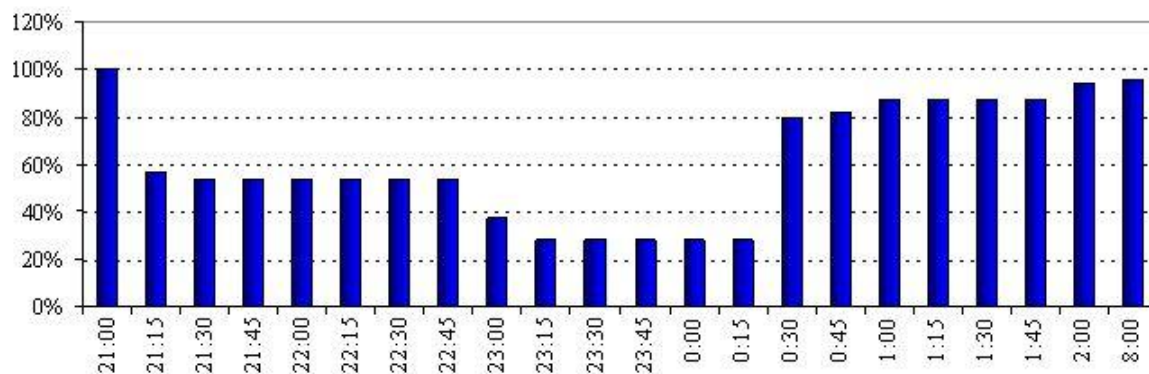
Príspevok jednotlivých oblastí k celkovej inflácii za január 2009		
1	Potraviny a nealkoholické nápoje	0,020
2	Alkoholické nápoje, tabak a narkotiká	0,002
3	Odevy a obuv	0,003
4	Bývanie, voda, elektrina, plyn a iné palivá	0,018
5	Nábytok, bytové vybavenie a bežná údržba domu	0,005
6	Zdravotníctvo	0,016
7	Doprava	0,033
8	Pošta a spoje	0,001
9	Rekreácia a kultúra	0,024
10	Vzdelanie	0,001
11	Hotely, kaviarne a reštaurácie	0,016
12	Rozličné tovary a služby	0,012
	Spolu	0,152

Zdroj: ŠÚ SR a výpočty NBS.

Ako z tabuľky vidno, najväčším prírastkom k úrovne cenovej hladiny prispeli odvetvia „Potraviny a nealkoholické nápoje“, „Doprava“ a „Rekreácia a kultúra“. Táto skutočnosť je pravdepodobne dôsledkom vysokej dynamiky cenotvorby – , ako aj vysokej náročnosti na ľudskú prácu v daných odvetviach.

Guvernér NBS Ivan Šramko ohodnotil prechod bánk na euro veľmi pozitívne, nenastali podľa neho žiadne komplikácie. Všetky bankové služby, ako napríklad bankomaty, terminály a podobne, začali fungovať hneď v prvý deň zavedenia novej meny a to bez väčších problémov. Funkčnosť bankomatov vidno na obr.3. Je to len jeden z mnohých príkladov, že banky boli naozaj vynikajúco pripravené zvládnuť mimoriadnu situáciu, ktorá sa stáva naozaj výnimočne, v histórii Slovenska a mnohých bánk prvý krát.

Obr. 3: Podiel funkčných bankomatov na Slovensku. Zdroj: http://www.nbs.sk/sk/informacie-pre-media/tlacove-spravy/detail-spravy/_prechod-na-euro-v-bankovom-sektore-prebieha-uspesne

Guvernér NBS aj pri ročnom hodnotení zavedenia eura zhodnotil priebeh konverzie veľmi pozitívne. Banky a všetky ostatné finančné inštitúcie absolútne zvládli prechod, pretože celý proces bol výborne pripravený aj vďaka seminárom a osobným stretnutiam už 2-3 roky pred zavedením eura.

Výhodou zavedenia eura bolo, že sa odstránilo devízové riziko kurzu euru voči slovenskej korune. Taktiež sa zmenil charakter novej domácej meny k zahraničným menám, čo ovplyvnilo hlavne devízové a úrokové riziko. Výhody to prináša hlavne v oblasti transakčných a administratívnych nákladov, ktoré sa znížili, ďalej v oblasti kurzového rizika, ktoré je v porovnaní s minulosťou oveľa nižšie, aj keď euro je tzv. plávajúca mena a kurz voči zahraničným menám určuje trh, teda dopyt a ponuka.

Slovensko sa počas všetkých zmien, ktoré priniesla konverzia, muselo popasovať aj s problémami vyplývajúcimi z hospodárskej krízy, ktorá zastihla Európu v roku 2008. Teda prechod na euro nastal presne v období, kedy bola kríza v plnom prúde.

2.3. Svetová hospodárska kríza

Svetová finančná kríza bola zapríčinená viacerými faktormi. Medzi hlavné spúšťače sa zaraďuje americká hypotekárna kríza v roku 2007, kedy americké banky začali poskytovať hypotéky i menej spoľahlivým a nízko príjmovým subjektom. Zlyhali v tomto prípade nielen americké banky, ale aj ratingové agentúry, ktoré posudzovali rizikovosť klientov. Chybou bánk však bolo, že si ďalej neoverovali údaje o dlžníkoch. V roku 2001 bol v USA objem poskytnutých hypoték nízko príjmovým skupinám iba 160 miliárd amerických dolárov, kým v roku 2008 ho tvorilo až 660 miliárd dolárov a podiel zlyhaných hypoték tvoril v roku 2001 len 11%, kým v roku 2008 už o 72% viac, teda 19%. Ďalšími faktormi vypuknutia krízy boli nízke úrokové miery v USA, odsúvanie prijatia nových regulačných pravidiel v USA a mnohé ďalšie. Hlavné faktory, ktoré zapríčinili finančnú krízu možno vidieť na obrázku 4.

Obr. 4: Faktory zapríčiňujúce finančnú krízu

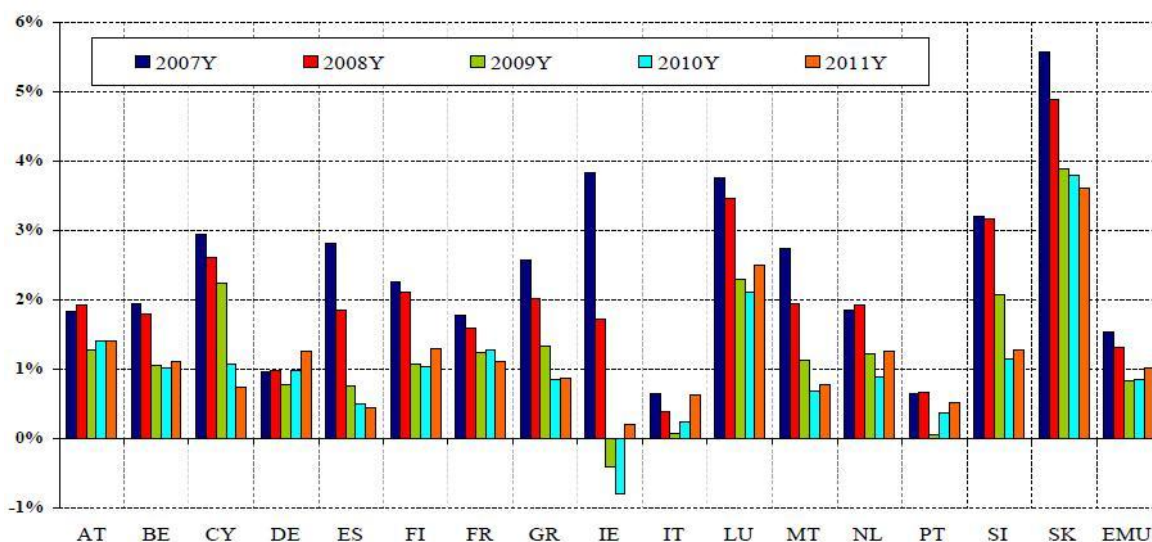

Zdroj: <http://www.investujeme.sk/clanky/vsetko-o-krize-dopad-na-svetove-hospodarstvo/>

Postupné rozšírenie krízy do Európy a prakticky do celého sveta nastalo na prelome rokov 2007 a 2008. Európske banky začali mať problémy s vlastnými hypotékami, mali nedostatok dolárovej likvidity a priamo sa angažovali na amerických hypotékach, a to cez MBS a CDO. MBS – mortgage backed securities sú cenné papiere priamo naviazané na hypotéku, pričom majiteľ MBS preberá časť kreditného rizika. Emitenti môžu byť verejní (Fannie Mae, Freddie Mac), alebo súkromní (banky). CDO – collateralized debt obligation sú cenné papiere, ktoré kombinujú viaceré kryté cenné papiere (napr. MBS, kreditné karty, atď.).

Na nasledujúcom grafe vidno prognózu Európskej komisie vo vývoji dynamiky potenciálneho produktu v krajinách eurozóny od roku 2007 až do roku 2011. Vo väčšine krajín sa predpokladá zníženie HDP, avšak ba u jednej sa predpokladal prepád úrovne (Írsko). Dnes možno povedať, že prognóza Európskej komisie bola optimistickejšia ako realita. Prepád HDP totiž nastal vo viacerých krajinách, a okrem tohto sa vyskytli aj ďalšie významné neočakávané problémy s financovaním verejných dlhov niektorých krajín Eurozóny.

Graf 2: Dynamika potenciálneho produktu v eurozóne

Zdroj: http://www.nbs.sk/_img/Documents/PUBLIK/MU/potential_output.pdf

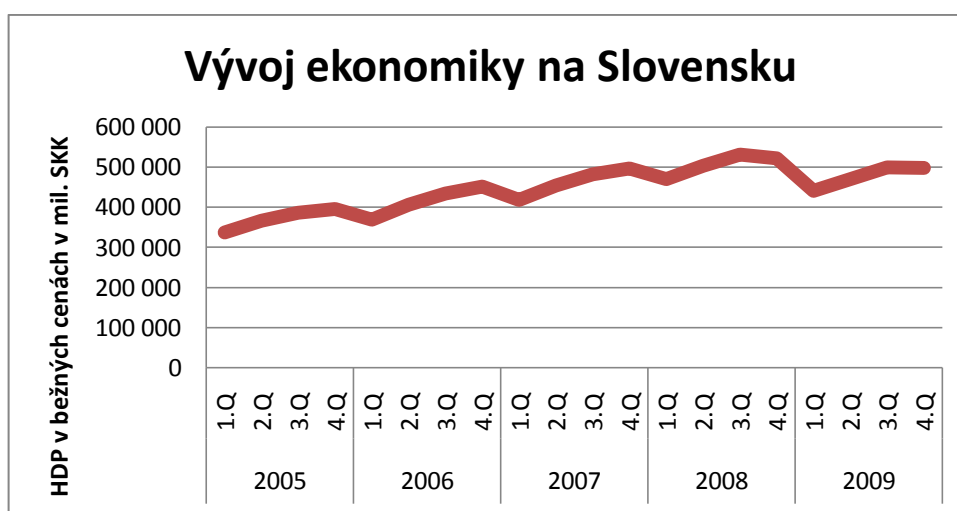
Ekonomika v Európe sa v prvom kvartáli 2008 reálne spomaľovala, inflácia zvyšovala, ceny rástli. Európska centrálna banka (ECB) však stále neznižovala úrokovú mieru. Nevýhodu mala eurozóna i v sile svojej meny, pretože export sa znižoval. Prvé problémy hlásili Briti a Španieli. Ešte väčší zlom a prepad nastal v septembri 2008 poklesom na burze Wall Street. Následne sa americká vláda rozhodla nepodporovať finančné spoločnosti verejnými financiami. Jedna z najväčších investičných bánk sveta Lehman Brothers vyhlásila krach, čo bolo označované ako „krach storočia“. Reakciou ECB boli krátkodobé pôžičky v hodnote 30 miliárd eur. Európska únia začala svoj protikrízový plán realizovať a naplňať v októbri. Banky museli udržiavať vyššie kapitálové rezervy, aby sa nestali nesolventnými. ECB znížila úrokovú mieru o pol percentuálneho bodu. Z dôvodu poklesu akcií niektorých bánk až o 40 percent sa ministri financií dohodli na zvýšení garancie individuálnych vkladov v bankách a to na 50 000 eur (2,5 násobné zvýšenie). Slovensko sa rozhodlo garantovať všetky vklady v bankách, a to v plnej výške. Maďarsko ako prvé muselo požiadať o finančnú pomoc, dostalo podporu vo výške 12 miliárd eur. ECB opäť znížila úrokovú mieru o pol percentuálneho bodu, a to na hodnotu 3,25%. Nezamestnanosť v celej Európe výrazne vzrástla, inflácia zase poklesla. Viaceré centrálné banky nastavili nižšie úrokové miery, ECB tak urobila tiež, znížila sadzbu najviac za celú svoju existenciu, a to až o 75 percentuálnych bodov na 2,5%. Bohužiaľ ešte ani rok 2009 neveštil nič dobré. Mnohé štáty mali až znepokojujúcu úroveň deficitu, medzi nimi aj Grécko, Írsko, Francúzsko, či Španielsko. Eurozóna dosiahla v prvom kvartáli 2009

pokles HDP až o 2,5%, a pokles zamestnanosti o 0,8 percent. V máji ECB znížila úrokovú sadzbu na najnižšiu v histórii a to až na 1%. Od polovice roka 2009 konečne badať zlepšenia a malý nárast niektorých ekonomík Európy. V treťom kvartáli sa situácia začala stabilizovať. Vlády dostali od Európskej komisie pokyn na napravenie svojich verejných financií. Slovensko by malo znížiť úroveň svojho verejného deficitu do roku 2013. V roku 2010 začali vlády šetriť, cieľom bolo čím skôr napraviť škody, ktoré kríza napáchala.

2.3.1. Kríza a Slovensko

Podľa predpokladov viacerých analytikov sa mala kríza Slovensku vyhnúť, alebo ju zasiahnuť len minimálne. Lenže pri takej miere otvorenosti a globalizácie, akú mala naša krajina, to boli dosť nepravdepodobné predpoklady. Dalo sa očakávať, že Slovensko bude dôsledky krízy znášať ťažko, aj keď tu boli isté vyhliadky na lepšie zvládnutie ako u ostatných krajín. Hlavným podkladom tejto myšlienky je fakt, že Slovensko bolo zastihnuté krízou v čase, kedy bola ekonomika na svojom vrchole rastu. Z nasledovného grafu vidno spomalenie rastu HDP, a takisto výrazný prepád HDP v poslednom kvartáli roku 2008. Z toho vyplýva, že kríza síce prišla už koncom roka 2007, ale reálne sa na znížení hrubého národného produktu prejavila až asi o rok neskôr.

Graf 3: vývoj ekonomiky na Slovensku

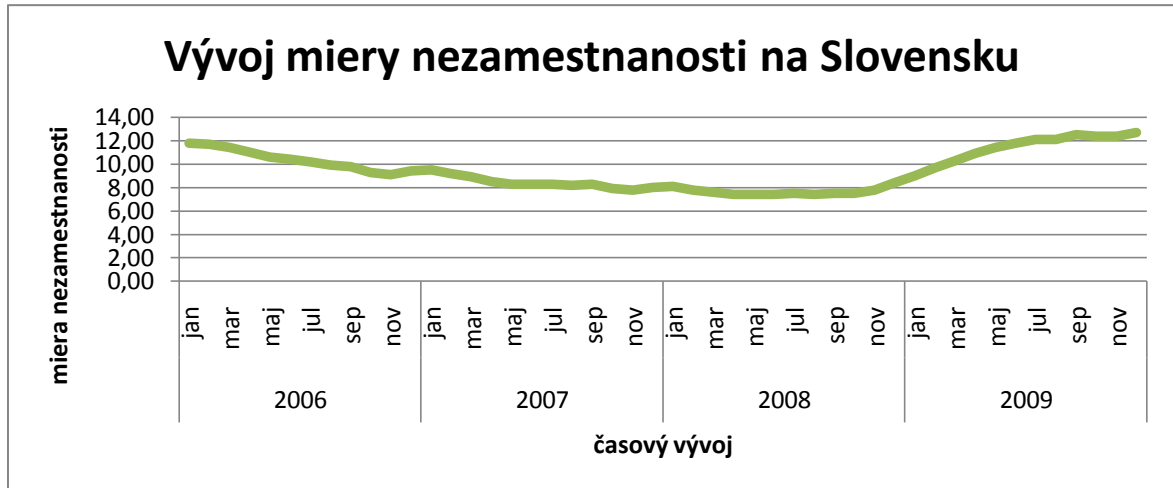

Zdroj: Štatistický úrad SR

Kríza aj tak priniesla výrazné spomalenie rastu našej ekonomiky v dôsledku poklesu dopytu. Pokles dopytu spôsobil pokles výroby, čo zapríčinilo prepúšťanie

a výrazný nárast nezamestnanosti. Makroekonomické faktory HDP a nezamestnanosť spolu veľmi úzko súvisia, preto z poklesu HDP logicky vyplýva aj pokles zamestnanosti. Z nasledovného grafu jasne vidíme obrovský nárast miery nezamestnanosti na konci roku 2008, práve vtedy sa prepadol aj HDP našej krajiny.

Graf 4: Vývoj miery nezamestnanosti na Slovensku

Zdroj: Štatistický úrad SR

Slovensko počas vypuknutia krízy prijalo euro, čo však bolo pre krajinu výhodné, pretože došlo k odstráneniu transakčných, kurzových a ďalších administratívnych nákladov. Nevýhodou však bola už spomenutá sila svetovej meny euro, čo znižovalo export, ako v celej Eurozóne, tak aj na Slovensku. Kríza dostala prívlastok hospodárska, keďže postihla každú jednu sféru hospodárstva, nie len finančný sektor. Najpoškodenjšími sférami na Slovensku boli: automobilový-, elektrotechnický-, stavebný- a textilný priemysel, trh s nehnuteľnosťami a maloobchod.

V novembri roku 2008 Ministerstvo hospodárstva Slovenskej republiky vytvorilo monitorovací výbor, ktorého úlohou bolo a stále je „mapovať aktuálnu situáciu vo vývoji dopadov finančnej a hospodárskej krízy na malých a stredných podnikateľov, najmä v oblasti zamestnanosti, efektivity hospodárenia, odbytových možností, exportnej schopnosti a v oblasti jednotlivých sektorov hospodárstva s cieľom definovať skupiny, ktoré môžu byť najviac ohrozené globálnou krízou.“²¹ Monitorovací výbor má takisto navrhovať čo možno najlepšie opatrenia na zamedzenie negatívnych vplyvov krízy.

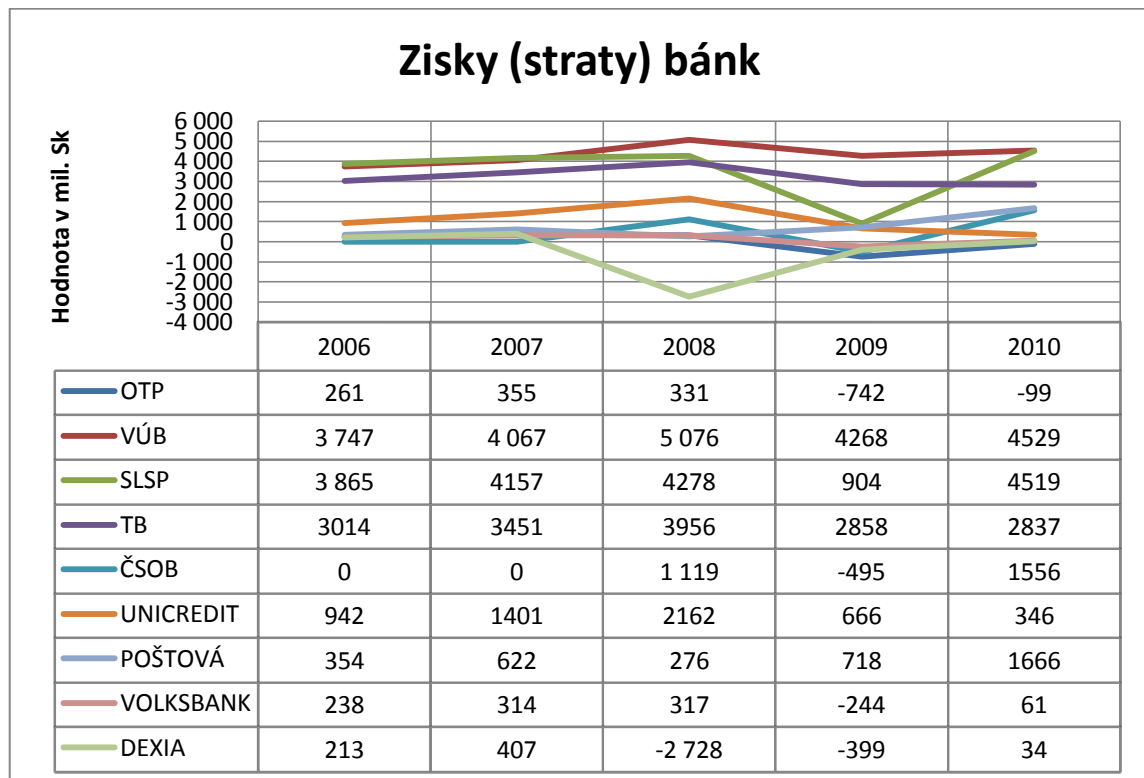
²¹ Zdroj: http://www.economy.gov.sk/aktuality-monitorovaci-vybor-ocakava--ze-kriza-sa-na-buduci-rok-zmierni-/10s129945c?set_subframe=text

2.3.1.1. Kríza a bankovníctvo na Slovensku

Ako ovplyvnila kríza naše bankovníctvo? Analytici predpokladali, že dopad bude minimálny. Realita však ukázala, že banky znížili celkový počet poskytnutých úverov a úvery zdraželi. Banky očakávali od klientov väčšiu angažovanosť vo financovaní, to znamená, že napr. pri poskytnutí hypotéky musel klient preukázať väčšie množstvo vlastných prostriedkov. Banky sa snažili znížiť náklady a to najmä znížením odmien a benefitov svojich zamestnancov. Boli nútené preorientovať svoje základné ciele: dôležitejšími ako maximalizácia zisku sa stali likvidita, kapitálová primeranosť a kvalita úverového portfólia. Čo je však veľmi dôležité a zaujímavé, väčšina bánk počas celého trvania krízy zostala zisková. To znamená, že tieto nestratové banky ani raz nevykazovali stratu na konci ročnej uzávierky. Z ročných uzávierok a výkazov zisku a strát vybraných bánk na Slovensku vidno jednotlivé hospodárske výsledky. V nasledovnej tabuľke sú uvedené ich hodnoty, zakreslené aj do grafu. Rozhodla som sa analyzovať nasledovné banky: Slovenská sporiteľňa, Všeobecná úverová banka, Tatra banka, Československá obchodná banka, OTB banka, UniCredit bank, Poštová banka, Dexia banka a poštová banka. Dôvodom je, že sú najsilnejšími a najpreferovanejšími bankami na Slovensku.

Graf 5. Zisky (straty) bánk

Zdroj: internetové stránky bánk

Stratu v roku 2008 vykázala jedna banka, a to Dexia banka. Po pozornejšom nahliadnutí do finančného výkazu v danom roku vidno, že náklady na úroky sa oproti roku 2007 zvýšili až dvojnásobne. Vedenie banky tvrdí, že hlavnou príčinou tohto prepadu je príchod finančnej krízy z USA. Pravdepodobnou príčinou takejto obrovskej straty však môže byť aj stratená dôvera klientov, keďže v tom období boli medializované správy o finančných problémoch banky. Dexia musela dostať finančnú pomoc až vo výške 6,4 miliardy eur, aby sa neohrozila jej existencia. V roku 2009 sa jej stratu podarilo znížiť až o 2329 miliónov korún. Rok 2009 bol stratovým i pre ďalšie banky, konkrétne pre OTP banku, Československú obchodnú banku a Volksbank. Všetky banky okrem OTP už v roku 2010 opätovne hlásili zisk, čo je dôsledkom začínajúceho sa zlepšovania finančného stavu v krajine. OTP banka síce mala v tomto roku mínusovú uzávierku, ale podstatne menšiu ako rok predtým.

Možno konštatovať, že banky na Slovensku zvládli krízové obdobie veľmi dobre, i keď museli vynaložiť nemalé úsilie na udržanie si klientely a konkurencieschopnosti na trhu.

3. Moderné bankovníctvo na Slovensku

Bankovníctvo na Slovensku muselo prejsť dlhým a neľahkým vývojom, až kým sa dostala na svoju dnešnú úroveň. Po tejto ceste sa muselo vyrovnáť a naučiť racionálne konať v mnohých špecifických situáciách, ktoré ho však do určitej miery posilnili, počnúc od reštrukturalizácie, cez konverziu na novú menu, až po hrozivé dopady finančnej a hospodárskej krízy. Dá sa však konštatovať, že slovenské banky sú vcelku stabilné a silné, s hlavným zameraním na tradičné aktivity, akými sú predovšetkým prijímanie vkladov a poskytovanie úverov.

3.1. Novinky slovenských bánk

Banky v súčasnosti vynakladajú obrovské úsilie o udržanie si klientely. Keďže finančný sektor je veľmi otvorený, slovenské banky sú nútené držať krok s ostatnými európskymi bankami. Preto prinášajú na trh stále nové a nové produkty, ktorými by čo najviac chceli zaujať nových klientov a takisto pomôcť tým súčasným v ich „finančnom živote“. Ukážeme si niektoré novinky vybraných slovenských bánk.

Tatra banka a.s.

- Tatra banka pre iPhone

Internet banking pre iPhone je aplikácia stiahnuteľná do mobilných telefónov iPhone a smartfónov, ktorá umožňuje riešiť klientovi svoje každodenné bankovníctvo. Jedná sa o niečo podobné, ako je internetbanking, ale poskytuje klientovi ešte väčšie pohodlie pri rovnakej bezpečnosti.

- Úverový asistent^{TB}

Úverový asistent je inovácia, ktorú môžu klienti využívať počas surfovania na webe. Napomáha pri hľadaní nehnuteľností, pri plánovanej kúpe auta a pod., a vyráta klientovi, s akou mesačnou splátkou môže pri kúpe počítať, ak sa rozhodne projekt financovať cez Tatra banku.

- Digitalizovaný podpis

Túto novinku zaviedla Tatra banka ako prvá na Slovensku. Jedná sa o podpis v digitalizovanej forme, ktorý však nie je založený len na vzhľade šifry, ako tomu bolo doteraz. Klient sa podpisuje na tzv. tablet, ktorý vníma rýchlosť písania, či vyvíjaný tlak na podložku.

- Spending report^{TB}

Je to aplikácia, ktorú si vie klient aktivovať vo svojom internetbankingu. Slúži na triedenie výdavkov klienta do rozličných sektorov, akými sú bývanie, zábava, auto, telefón a podobne. Klient má vďaka tomu jasný prehľad o svojich výdavkoch, dokáže takisto prehodnotiť svoju finančnú situáciu.

- Skener dokladov

Klient so skenerom neprichádza do styku, urýchľuje mu však návštevu pobočky a šetrí čas i pracovníkom. Skener funguje tak, že sám načíta z občianskeho preukazu potrebné údaje, preto nie je potrebné ich ručne odpisovať.

- Bezkontaktné platby od Tatra banky

Bezkontaktná platba je po platení v hotovosti najrýchlejší spôsob platby. Karta sa len priloží k post-terminálu a bez zadania pin kódu či čakania sa platba do 20 eur takmer okamžite zrealizuje.

- Bankomaty pre nevidiacich

Pomôcka od Tatra banky, ktorá umožňuje nevidiacim a slabo vidiacim plnohodnotné využívanie bankomatu. Nevidiaci klient používa slúchadlá a bankomat ho nahraným textom prevádza cez jednotlivé obrazovky.

- Spoločensky zodpovedný fond^{TB}.

Spoločensky zodpovedný fond je prvý slovenský fond, ktorý investuje len do tých firiem, ktoré podnikajú zodpovedne k spoločnosti.

Slovenská sporiteľňa

- Nový sporiaci produkt

Slovenská sporiteľňa predstavila nový sporiaci produkt. Kombinuje možnosti sporenia na osobnom účte, osobnom účte a vo fonde, osobnom účte a poistení a nakoniec sporiť v trojkombinácii účtu, poistenia a fondu.

- Založenie osobného účtu cez internet

Slovenská sporiteľňa ponúka možnosť založiť si osobný účet priamo z domu. Potrebné je vyplniť formulár na ich internetovej adrese, odoslať on-line žiadosť

a banka bude klienta informovať za účelom dohodnutia si stretnutia, kde sa iba podpíšu vopred pripravené dokumenty. Služba výrazne skracuje čas strávený na pobočke.

UniCredit bank

- **BankAir**
Mobile banking UnicCredit banky je novinka, ktorá umožňuje klientovi cez mobilný telefón zistiť napríklad zostatok na účte, zadávať domáci platobný príkaz, skontrolovať kartové transakcie a získať prehľad o kurzovom lístku.
- **StickAir**
Jedná sa o bezkontaktnú debetnú kartu, ktorú si klient nalepí napríklad na mobil a priložením k bezkontaktnému post-terminálu môže platiť až do výšky 20 eur bez zadania pin kódu, pri platení nad 20 eur so zadaním pin kódu.

Československá obchodná banka

- **Balík Sloník**
Základom balíka Sloník je detský účet Sloník pre deti do 15 rokov. Dieťa, ktorému rodič otvorí balík v mesiaci jún 2011 dostane navyše darček v podobe rozprávkového DVD.
- **Podnikateľské úvery bez meškania**
ČSOB ponúka svojim firemným klientom úvery už do 48 hodín. Jedná sa o úvery typu Povolené prečerpanie účtu, Malý investičný úver a Express úvery pre slobodné povolania na prevádzku alebo investície

3.2. Hlavné problémy bankového sektora na Slovensku

Bankovníctvo na Slovensku napriek obrovským pokrokom v posledných rokoch stále bojuje s množstvom problémov. Tento stav je však prirodzený, jednak preto, lebo tento sektor je ovplyvnený mnohými vonkajšími faktormi, ale i preto, lebo banka ako taká je veľká rozmanitá firma, ktorá napriek mnohým teóriám stále nedokáže dokonale fungovať. Hlavné problémy by sme teda mohli charakterizovať a definovať z dvoch pohľadov.

3.2.1. Problémy vznikajúce dôsledkom externých vplyvov

Vonkajšie, teda mimobankové prostredie, jednoznačne patrí medzi najdôležitejšie faktory ovplyvňujúce chod banky i bankového sektora ako takého. Medzi hlavné problémy vznikajúce dôsledkom externých vplyvov možno zaradiť tieto dva druhy problému:

- Problém vyplývajúci z doznievajúcej finančnej krízy
Slovenské banky majú podobné problémy ako banky európske, ktoré takisto vyplývajú zo súčasnej celosvetovej finančnej a hospodárskej krízy. Medzi hlavné problémy vyplývajúce z finančnej krízy môžeme zaradiť:
 - *Oveľa menší počet poskytnutých úverov ako pred krízou*
Objem poskytnutých úverov napríklad na bývanie mal síce počas celého obdobia trvania krízy rastúcu tendenciu, lenže rast sa od roku 2008 výrazne spomalil. Môžu za to hlavne zvýšené požiadavky bánk na klientov. Mnoho klientov tieto požiadavky jednoducho nedokázalo splniť. Druhou stranou je zase menší dopyt po hypotékach.
 - *Strach a nedôvera klientov voči finančným subjektom*
Ako nedávna minulosť ukázala, nejedna veľká a navonok silne a stabilne pôsobiaca banka vyhlásila krach, lebo nebola schopná splniť svoje záväzky voči klientom. Napríklad iba v USA vyhlásilo krach 157 bánk v roku 2010. Klienti sa teda oprávnene obávajú straty svojho kapitálu uloženého v bankách.
- Problém malého množstva vhodných investičných možností
Tento problém má celosvetový charakter, na Slovensku tomu nie je inak. Je málo investičných možností a nedokážu uspokojiť potreby podnikateľských subjektov. Množstvo voľného kapitálu presahuje možnosti investovania. Táto skutočnosť sa následne odzrkadľuje aj v bankovom sektore. Podnikateľský subjekt, investor, by chcel investovať, nemá však príležitosť, teda nepotrebuje ani spolupracovať s bankou, čo ale predstavuje pre banku jasný problém: menší počet poskytnutých podnikateľských úverov, otvorených bežných účtov pre podnikateľov, ale i sporiacich produktov. Toto všetko je dôsledkom finančnej krízy, ktorá znamenala pre bankový sektor obrovskú stratu. Zároveň je to však možnosť prejavíť sa ako silné odvetvie so stabilným a pevným jadrom.

3.2.2. Problémy vznikajúce dôsledkom interných vplyvov

Problémy tohto typu nevznikli na základe krízy, konkurencie, ani podobných vplyvov. Ich vznik je naopak podmienený situáciou vyplývajúcou z vnútra bankového systému. Problémov vznikajúcich „vnútri“ banky existuje veľa druhov, za najzávažnejší však považujeme problém systémového charakteru, kedy zlyháva komunikácia, čo vedie k mnohým ťažkostiam.

3.2.2.1. Interné problémy systémového charakteru

Banka je z vnútorného hľadiska členená na viac sektorov: centrála (riadenie portfólia produktov, backoffice, riadenie predaja, marketing), riadenie vývoja IT, podporné procesy (prevádzka IT, budov, logistika, bezpečnosť). Spolupráca medzi týmito sektormi je bezpodmienečne jedným z najdôležitejších kritérií pre správne fungovanie systému. Pod správnou komunikáciou tu rozumieme komunikáciu správneho množstva a kvality informácií z marketingu a riadenia predaja k riadeniu portfólia produktov a následne k riadeniu vývoja IT. Nesprávna komunikácia je často kľúčovým problémom vo veľkých firmách, akými banky sú. Často sa stretávame s nesprávnou, alebo deštruktívnou komunikáciou, ktorej hlavnými príčinami sú nedostatočne spracované informácie predtým, ako sú odovzdávané medzi jednotlivými útvarmi. V praxi ide o neúplné definície požiadaviek medzi útvarmi, prípadne rozhodovanie na základe nesprávnych alebo nedostatočných informácií, čo má za následok predĺženie reakcie na požiadavky trhu, predraženie vývoja bankových produktov a príp. stratu konkurencieschopnosti.

3.3. Možnosti riešenia problémov bankového sektora

Touto otázkou sa zaoberá mnoho analytikov a odborníkov, avšak je jasné, že jednoznačná odpoveď na ňu neexistuje. Ak by existovala, tak by sme sa tejto tematike nemuseli venovať, pretože problémy bankového sektora by boli dávno odstránené.

Skúsime však poukázať na možné spôsoby zmiernenia, aj keď nie úplného vyriešenia problémov bánk.

3.3.1. Zmiernenie negatívnych dôsledkov externých vplyvov

Súčasný stav hospodárskeho priestoru je veľmi nepriaznivý pre všetky podnikateľské subjekty banky nevynímajúc. Neexistuje jednoduché riešenie na odstránenie hrozieb plynúcich z daného stavu. Práve preto sa všetky subjekty usilujú aspoň o prežitie, resp. o minimálnu prosperitu.

Banke ako firme nie je žiadnym spôsobom uľahčené toto rozhodovanie. Aj banky sa musia riadiť tými istými všeobecnými zásadami ako ostatné podnikateľské subjekty. Musia svoju stratégiu riadenia prispôbiť daným okolnostiam. Daná stratégia by mala zabezpečiť banke flexibilitu a dynamickosť. Práve tieto dve charakteristiky považujeme za kľúčové pri zmiernení negatívnych dôsledkov externých vplyvov. Flexibilita znamená pre banku schopnosť neustálej zmeny portfólia produktov, dynamickosť by mala priniesť banke včasné a dostatočne razantné uskutočnenie daných zmien. Treba však nájsť správny pomer medzi tradičnými postupmi a inovatívnymi metódami, v každom prípade však neustále sledovať dopyt a riadiť sa ním. Jedine takýto postoj pomôže bankám udržať si klientelu a byť pre ňu naďalej zaujímavou.

3.3.2. Zmiernenie negatívnych dôsledkov interných vplyvov

Jedným z riešení vyššie uvedených interných problémov je dôsledná implementácia procesného riadenia, až na úroveň riadenia portfólia produktov a procesného controllingu. Týmto vzniká samoregulačný mechanizmus, nakoľko vývoj produktu začína vedomím rozhodnutím manažmentu na základe jeho potenciálnej ziskovosti vyplývajúcej z trhových podmienok. Až na základe takto kvalitných a presných informácií je vyvinutý bankový produkt, ktorý vzhľadom na uskutočnené predchádzajúce kroky už je veľmi presne definovaný vrátane spôsobu vykonávania služieb v backoffice a spôsobu IT vývoja (investičných i prevádzkových nákladov).

3.4. Prognózy vývoja bankového sektoru na Slovensku

Budúcnosť retail bankingu je tak ako pre samotné banky, tak aj pre odborníkov a analytikov pomerne neznáma oblasť. V dnešnej dobe je dosť zložitú urobiť jednoznačnú prognózu, keďže, ako nás finančná kríza presvedčila, napriek všetkým snahám sa situácia zo dňa na deň môže zmeniť. Pri tejto téme sa odvoláme na vyjadrenia popredných poradenských firiem a to KPMG a Deloitte & Touche. Treba zdôrazniť, že tieto prognózy sú z roku 2008, kedy sa ešte kríza naplno neprejavila a že tieto prognózy definujú možnú budúcnosť európskych, nie konkrétne slovenských bánk. Naše banky sa však snažia kopírovať vývoj európskeho bankovníctva, preto sme sa rozhodli porovnať tieto prognózy a dať ich do súvislosti s naším bankovníctvom.

3.4.1. Budúcnosť komerčného bankovníctva podľa KPMG

KPMG sa vo svojej štúdií zamerala predovšetkým na nasledovné oblasti:

- **Konkurencia**
Konkrétne sa očakáva zvýšenie konkurencie hlavne kvôli novým konkurentom (napríklad samostatným internetovým bankám, a pod.). Aj napriek zvýšenej konkurencii sa však predpokladá stabilita výsledkov.
- **Konsolidácia**
Dá sa očakávať trend postupného prechodu od domácej konsolidácie k európskej konsolidácii.
- **Modifikácia distribučných kanálov**
Táto modifikácia vo vzťahu k technologickým rozvojom a čoraz náročnejším požiadavkám klientov bude pokračovať, vyplývajúc z toho sa taktiež očakáva zníženie počtu pobočiek.

3.4.2. Budúcnosť komerčného bankovníctva podľa Deloitte & Touche

Deloitte & Touche prezentuje názor, že možnosti rastu bankového sektora sú bohaté. Vo svojom výskume sa zamerala hlavne na nasledovné oblasti:

- **Globalizácia bánk**

Súčasný stav rozpadajúcich sa politických bariér prináša obrovské možnosti expanzie bánk. Offshoring, teda umiestnenie banky v zahraničí nadobudne výnamnejší charakter a bude prinášať väčšie zisky. K tomu však banky musia zvládnuť komplexnosť, akceptáciu bankovej regulácie, kultúru a náklady v daných krajinách.

- Znovuzískanie zákazníkov

Významným faktorom pre znovuzískanie zákazníkov by malo byť kombinovanie technológií a individuálnych služieb. Dôležité v tomto smere sú pohodlie, cena a kvalita produktov a predovšetkým spokojnosť zákazníka.

- Lepšie riadenie rizika

Podľa Deloitte najväčšie riziká vychádzajú zvnútra banky. Treba sa však zamerať na lepšie zvládnutie riadenia predovšetkým operačného rizika, čo by malo byť kľúčové pre budúce zisky banky.

ZÁVER

V tejto bakalárskej práci sme sa venovali téme veľmi rozsiahlej a zložitej – téme bankovníctva. Zamerali sme sa na charakterizáciu a definovanie toho, čo vlastne bankovníctvo je. V prvej kapitole sme obširnejšie vysvetlili najzákladnejšie pojmy bankového sveta, čo sa týka fungovania i riadenia komerčnej i centrálnej banky. Na význam samotných bánk sme sa snažili poukázať i z historického hľadiska a to opisom vývoja prvotného bankovníctva až po dnešné moderné bankovníctvo. Ďalej sme bankovú sféru zaradili do hospodárstva, ktorého je jednoznačne neodmysliteľnou –, ba dokonca jednou z najdôležitejších súčastí. Pri konkrétnejšej charakterizácii sme sa zamerali na maloobchodné bankovníctvo. Riadenie banky je komplex zložitých procesov, vysvetlili sme si priebeh finančného riadenia komerčnej banky. Ďalej sa nám podarilo názorne ukázať úlohu matematiky v banke: na konkrétnych príkladoch sme demonštrovali, že banka sa jednoducho bez matematiky nezaobíde, tak, ako ani žiadna iná finančná inštitúcia. Charakterizovali sme i centrálnu bankovníctvo a to z dôvodu, že vo väčšine krajín je bankovníctvo vedené dvojstupňovým systémom, ktorého súčasťou sú komerčné a centrálnu banky.

V druhej kapitole sme spravili podrobnú analýzu celkového slovenského hospodárstva so zameraním na finančnú (bankovú) sféru. Opísali sme najdôležitejšie míľniky vo vývoji slovenskej ekonomiky a bankovníctva, medzi ktoré bezpochyby patria svetová kríza, či vstup Slovenska do Európskej únie a eurozóny. Kríza sa začala i na Slovensku prejavovať spočiatku „iba“ ako finančná. Dôvodom bolo hlavne to, že finančný sektor je veľmi citlivý na vonkajšie zmeny, a dalo sa teda očakávať, že obrovská bublina si nájde miesto, kde praskne. „Vybrala si“ práve tú najcitlivejšiu časť, časom sa ale problémy objavili a naplno prejavili vo všetkých odvetviach hospodárstva. Či už vo všetkých priemyselných odvetviach, ako aj v primárnom sektore. Práve preto dostala prívlastok hospodárska, nezostalo „len“ pri prívlastku finančná. Pri analyzovaní slovenského hospodárstva a bankovníctva pred, i počas trvania týchto udalostí sa nám konkrétne podarilo:

- Analyzovať vývoj HDP Slovenska v porovnaní s vybranými európskymi krajinami, v období pred a po vstupe Slovenska do EÚ so záverom, že Slovensko bolo na vstup výborne pripravené, preto nenastali žiadne neočakávané výkyvy zmien v objeme HDP.

- Analyzovať vplyv vstupu Slovenska do eurozóny na infláciu so záverom, že infláciu nezapríčinil priamo len vstup do eurozóny, ale niektoré odvetvia náročné na ľudskú pracovnú silu a s dynamickou cenotvorbou predsa prispeli k výraznejšiemu zvýšeniu cenovej hladiny.
- Demonštrovať výbornú pripravenosť slovenských bánk na vstup do eurozóny, a to napríklad cez graf počtu fungujúcich bankomatov tesne po polnoci z 31.12 2008 na 1.1.2009
- Analyzovať vývoj slovenského HDP v rokoch pred a počas trvania hospodárskej krízy v spojitosti s vývojom nezamestnanosti na Slovensku so záverom, že tieto dva ukazovatele spolu úzko súvisia a navzájom sa ovplyvňujú. Ďalej sme ukázali, že Slovensko síce prežilo dosť rapidný pokles zamestnanosti, i prepád HDP, avšak okrem kritického roka 2008 stále malo kladný vývoj hodnoty HDP (aj keď so zápornou deriváciou). Zaujímavou skutočnosťou je, že vrchol nezamestnanosti zaznamenalo Slovensko iba v januári 2011, keď už hodnota HDP takmer dosiahla predkrízovú úroveň. Nezamestnanosť sa vyšplhala na 12,98%, čo sa považuje za šesťročné maximum. Tento nepriaznivý stav zapríčinila okrem prepúšťania v súkromnej sfére aj personálna reštrukturalizácia vo verejnom sektore, súvisiaca s úspornými opatreniami vlády.
- Porovnať ziskovosť, prípadne stratovosť vybraných bánk na Slovensku v období pred a počas trvania krízy. Informácie sme čerpali z oficiálnych výročných správ jednotlivých bánk, konkrétne z konsolidovaných účtovných uzávierok. Úplná väčšina bánk dokázala aj počas najnáročnejších rokov udržiavať ziskovosť. Výnimku tvorilo minimum bánk, ktoré však po najťažšom roku 2009 znova dokázali znížiť, prípadne úplne odstrániť straty.

V tretej kapitole sme definovali najdôležitejšie problémy súčasného bankovníctva, ktoré sme rozčlenili na problémy vznikajúce kvôli externým vplyvom a problémy vznikajúce kvôli interným vplyvom. Pokúsili sme sa nájsť najvhodnejšie riešenia na zmiernenie týchto problémov. Zmiernenie preto, lebo reálne odstránenie je takmer nemožné, hlavne čo sa týka problémov vyplývajúcich z vonkajších faktorov. Ďalej sme načrtli pravdepodobný vývoj nášho bankovníctva v budúcnosti. Robiť prognózy je však veľmi zložitá, hlavne v takej sfére, akou je bankovníctvo. Potešujúce však je, že slovenské banky i celý bankový rezort prekonali najťažšie obdobie hospodárskej krízy vcelku dobre a poväčšine bez strát,

z čoho môžeme dedukovať priaznivý vývoj v ľahších obdobiach, ktoré nás, dúfajme, čakajú.

Použitá literatúra

- ŠLOSÁR, R. – ŠLOSÁROVÁ, A. – MAJTÁN, Š. 2002. *Výkladový slovník ekonomických pojmov*. 3. vydanie. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 2002. 256 s. ISBN 80-08-03334-7.
- BELÁS, J. 2008. *Retail banking teoretické, metodologické a riadiace aspekty*. 1. vydanie. Bratislava: Iura Edition, 2008. 208 s. ISBN 978-80-8078-190-3.
- BELÁS, J. – DEMJAN, V. 2009. *Finančné riadenie komerčnej banky*. Žilina: Georg, 2009. 158 s. ISBN 978-80-89401-06-2.
- BELÁS, J. a kol. 2007. *Manažment komerčnej banky*. 1. vydanie. Trenčín: GC TECH Ing. Peter Gerši, 2007. 315 s. ISBN 978-80-969189-7-3.
- GALLO, P. 1985. *Bankovníctvo*. 1. vydanie. Bratislava: Rektorát Vysoké školy ekonomickej v Bratislave, 1985. 375 s.
- POLOUČEK, S. a kol. 2006. *Bankovníctví*. 1. vydanie. Praha: C.H.Beck, 2006. ISBN 80-7179-462-7.
- POLIDAR, V. 1999. *Management bank a bankových obchodů*. Praha: Ekopress, 1999.
- SOMASHEKAR, N.T. 2009. *Banking*. New Delhi: New Age International (P) Ltd., Publishers, 2009. 358 s. ISBN (13) 978-81-224-2928-2.
- SECHREST, L.J. 2008. *Free Banking*. Auburn: The Ludwig von Mises Institute, 2008. 232 s. ISBN 0-89930-815-5.
- MISHKIN, F.S. 2004. *The economics of money, banking, and financial markets*. 7. vydanie. Mesto: The Addison-Wesley Series in Economics, 2004. 850 s. ISBN 0-321-12235-6.
- MACHIRAJU, H.R. 2008. *Modern commercial banking*. 2. vydanie. New Delhi: New Age International (P) Ltd., Publishers, 2008. 362 s. ISBN (13) 978-81-224-2622-9.
- HEFFERNAN, S. 2005. *Modern Banking*. Chichester: John Wiley & Sons Ltd, 2005. 739 s. ISBN 0-470-09500-8.
- MULLINEUX, A.W. – MURINDE, V. 2003. *Handbook of International Banking*. Cheltenham: Edward Elgar Publishing Limited, 2003. 827 s. ISBN 1 84064 093 6.
- MATTHEWS, K. – THOMPSON, J. 2005. *The Economics of Banking*. Chichester: John Wiley & Sons Ltd, 2005. 257 s. ISBN-13 978-0-470-09008-4, ISBN-10 0-470-09008-1.

- PRNO, I. 2000. *Bankovníctvo*. Bratislava: Iris, 2000, 192 s. ISBN 80-89018-12-2.
- KORAUŠ, A. 1997. *Bankovníctvo na Slovensku kritériá a kontext vstupu do Európskej únie*. 1. vydanie. Bratislava: Spirit, 1997, 196 s. ISBN 80-88848-17-2.
- <http://www.banky.sk>
- <http://www.euroekonom.sk>
- <http://www.finance.sk>
- <http://www.nbs.sk>
- <http://www.cikomodity.com>
- <http://www.ecb.int>
- <http://www.gazdovskyspolok.sk>
- http://sk.wikipedia.org/wiki/Peter_Makovick%C3%BD
- <http://www.ruzombercan.sk>
- <http://www.civil.gov.sk>
- <http://www.minv.sk>
- <http://hnonline.sk>
- <http://beo.sk>
- <http://ekonomika.sme.sk>
- <http://www.euromena.sk>
- <http://www.tatrabanka.sk>
- <http://www.slideshare.net>
- <http://www.euractiv.sk>
- <http://www.stavebne-forum.sk>
- <http://www.investujeme.sk>
- <http://www.economy.gov.sk>
- <http://spravy.pravda.sk>
- <http://portal.statistics.sk/showdoc.do?docid=4>
- <http://fin-magazin.sk>
- <http://www.otpbank.sk>
- <http://www.vub.sk>
- <http://www.slsp.sk>
- <http://www.csob.sk>
- <http://www.dexia.sk>
- <http://www.luba.sk>
- <http://www.pabk.sk>
- <http://www.unicreditbank.sk>
- <http://www.platy.sk>
- <http://ako-investovat.sk>
- <http://profesia.pravda.sk>